

Slettefjellet solkraftverk

i Rakkestad kommune, Østfold fylke

Melding med forslag til utredningsprogram

03 juni 2024

Landinfra Energy Norway AS

Innhold

Sammendrag	3
1 Innledning	4
1.1 Presentasjon av tiltakshaver	4
1.2 Generelt	4
2 Beskrivelse av Prosjektet	6
2.1 Planområde	6
2.2 Adkomstveier og internt nett mellom delområdene	7
2.3 Eiendommer	9
2.4 Valg av område	10
2.5 Utforming og viktigste komponenter	10
2.6 Forventet produksjon	13
2.7 Nettilknytning	13
2.8 Fremdriftsplan	19
2.9 Investeringskostnad, drift og vedlikehold	19
2.10 Nedleggelse	19
3 Mulige konsekvenser	20
3.1 Innledning	20
3.2 Arealtyper	20
3.3 Naturmangfold	24
3.4 Vann og flomaktsomhet	26
3.5 Helning og terrengendringer	27
3.6 Kulturminner	29
3.7 Landskap og visuell påvirkning	31
3.8 Friluftsliv	32
3.9 Forholdet til andre planer	34
3.10 Utredningsareal for nettilknytning	36
4 Forslag til utredningsprogram	40
4.1 Beskrivelse av tiltaket	41
4.2 Forslag til fagtema som skal bli vurdert i konsekvensutredningen	42

Sammendrag

Landinfra Energy Norway AS (Tiltakshaver) ønsker å konsekvensutrede muligheten for å etablere Slettefjellet solkraftverk i Rakkestad kommune og melder herved om dette. Planområdet omfatter et areal på 1423 dekar, og det kan ha en forventet nominell kapasitet på inntil ca. 121 MWp DC, eller ca. 101 MW AC til og årlig kunne produsere ca. 122 GWh.

Planområdet ligger omtrent 9 km sør for Rakkestad sentrum, i en region med stort behov for kraft. Terrenget består hovedsakelig av barskog kategorisert med lav bonitet og flere store hogstfelt. Ifølge kommuneplanens arealdel er hele området regulert som LNFR-område og benyttes i dag til skogsdrift og jakt.

Tiltakshaver ønsker å vurdere flere solcelleteknologier og muligens batterilagring i parken, avhengig av bl.a. økonomi, teknisk modenhet og hvordan valg av komponenter kan påvirke natur, miljø og innsyn. Prosjektet vil bli tilknyttet kraftnettet gjennom en ny kraftlinje fra prosjektområdet til Hasle transformatorstasjon i Sarpsborg kommune. En felles nettilknytning mot Hensåsen Solkraftverk vil også kunne bli aktuelt og dette vil bli utredet i den videre prosjektutviklingen.

Tiltakshaver	Landinfra Energy Norway AS
Prosjekt	Slettefjellet solkraftverk
Kommune, Fylke	Rakkestad, Østfold
Areal for planområde [dekar]	1423
Estimert nominell effekt [MWp DC]	121
Estimert effekt til nettet [MW AC]	101
Estimert produksjon [GWh]	122
Viktigste komponenter	Solceller, stativer, transformatorstasjoner (gjerder, batterier)

1 Innledning

1.1 Presentasjon av tiltakshaver

Landinfra Energy Norway AS (Tiltakshaver) er et prosjektutviklingselskap (org.nr 931 955 403) innen fornybar energi med hovedfokus på det nordiske markedet. Landinfra Energy Norway AS er et heleid datterselskap av det svenske morselskapet Landinfra Energy AB. Landinfra Energy fokuserer på prosjektutvikling innen fem hovedforretningsområder; storskala solenergi, vindkraft på land, vindkraft til havs, energilagring samt hydrogen og elektrodrivstoff. Landinfra Energy har som mål å utvikle en prosjektportfølge for solkraftverk i Norge på over 1000 MW.

For mer informasjon, besøk hjemmesiden: <https://www.landinfra-energy.com/>

Kontaktinformasjon:

Martin Westin

Rolle: Prosjektleder for Slettefjellet solkraftverk

Email: martin.westin@landinfra-energy.com

Tel: +47 47280713

Daniel Flo

Rolle: Assisterende prosjektleder for Slettefjellet solkraftverk

Email: daniel.flo@landinfra-energy.com

Tel: +47 962 28 818

Mattias Hennius

Rolle: Kommunikasjonssjef

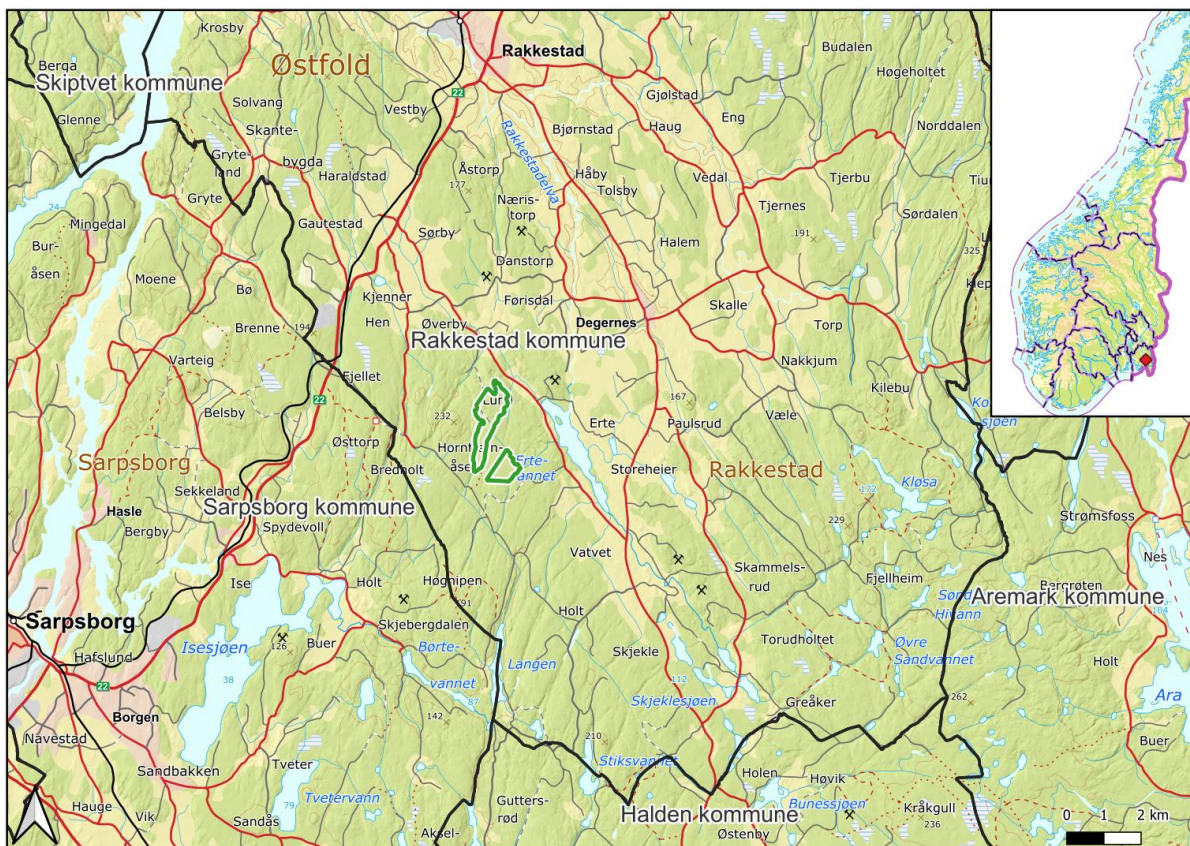
Email: mattias.hennius@landinfra-energy.com

Tel: +46 760094835

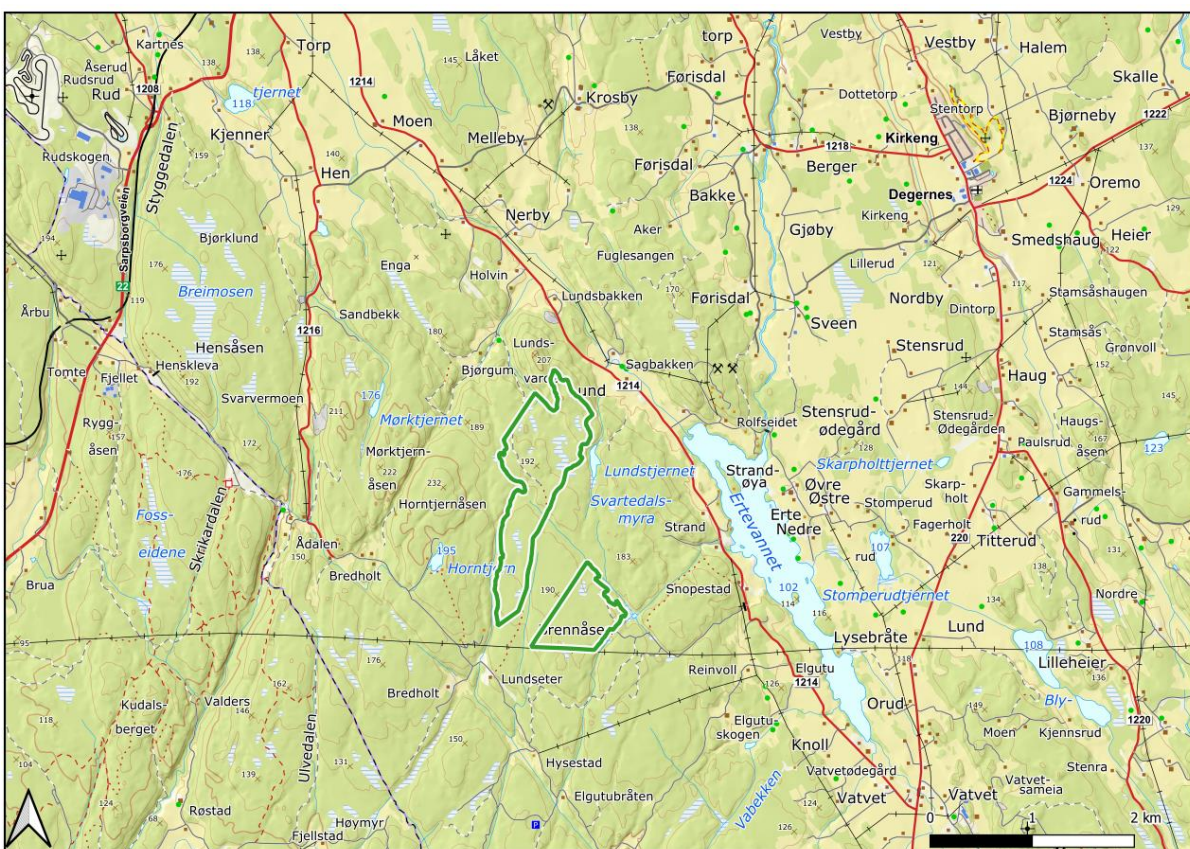
1.2 Generelt

Tiltakshaver planlegger å bygge et solkraftverk for produksjon av elektrisitet på og i nærhet av Slettefjellet og Brennåsen i Rakkestad kommune, heretter kalt Slettefjellet solkraftverk eller «Prosjektet». Anlegget er planlagt med en installert effekt på inntil 121 MWp DC, eller ca. 101 MW AC ved innmatingspunkt i Hasle transformatorstasjon. Planområdet er lokalisert omtrent 9 km sør for Rakkestad sentrum og ca. 4 km sørvest fra Degernes, som vist i Figur 1-1 og Figur 1-2.

Solkraftverk som trenger konsesjon omfattes av forskrift om konsekvensutredninger. Prosjektet er konsesjonspliktig etter energiloven § 3-1 og krever derfor konsekvensutredning. Det finnes per i dag ikke en formell meldingsplikt for større konsesjonspliktige solkraftverk, men i tråd med NVEs anbefaling/retningslinjer for solcellekraftverk så fremlegger Tiltakshaver en frivillig melding slik at berørte parter får muligheten til å uttale seg i utarbeidingen av utredningsprogrammet.

Figur 1-1 Lokalisering av planområdet i forhold til nærliggende kommuner

Figur 1-2 Lokalisering av planområdet i forhold til nærliggende byer og landsbyer

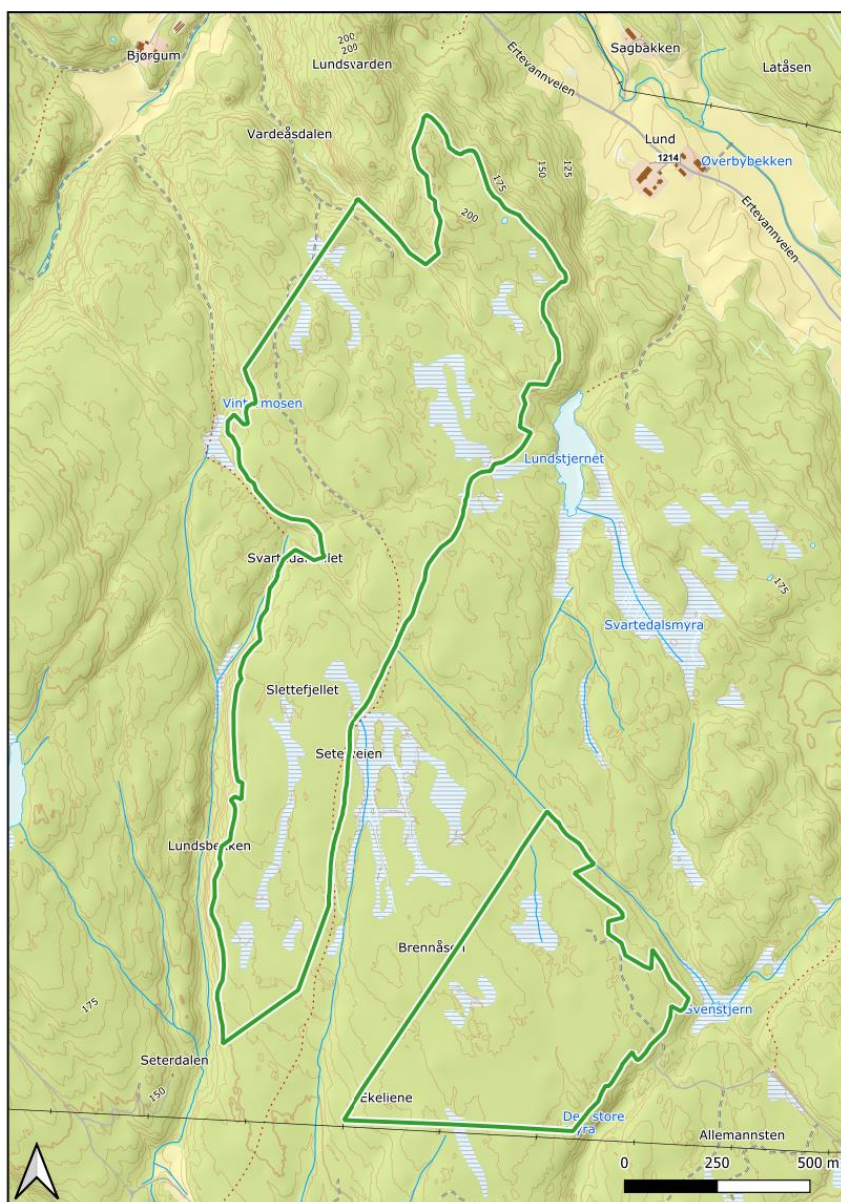
2 Beskrivelse av Prosjektet

2.1 Planområde

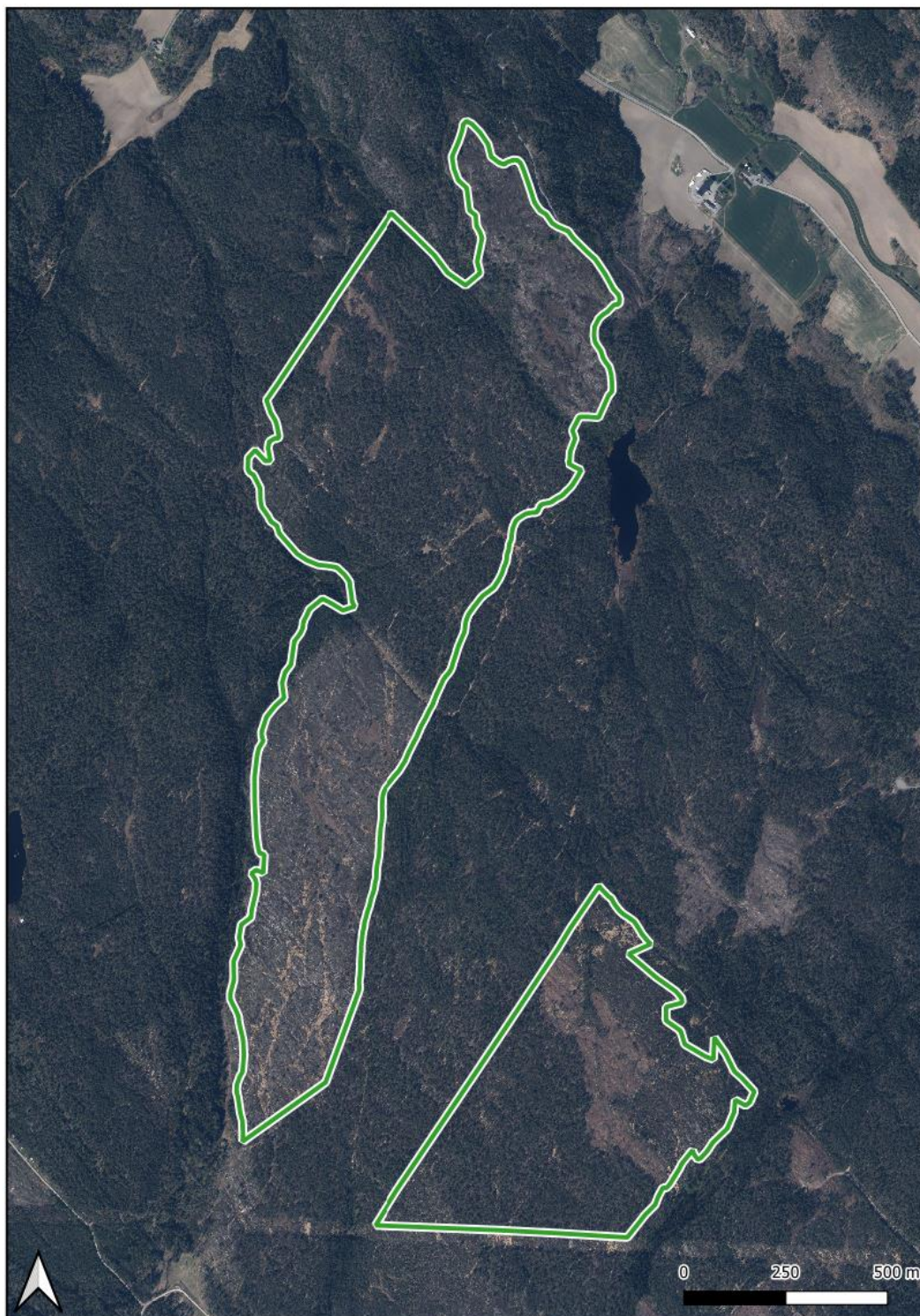
Planområdet i meldingen omfatter et areal på ca. 1423 dekar (142 hektar) men endelig arealbruk avgjøres av videre prosjektering og konsekvensutredning. Som vist Figur 2-1 og Figur 2-2 så er arealet som det kan bli plassert solceller på fordelt på to delområder, der begge områdene per i dag har eksisterende veier inn mot avgrenset planområde som vil etter nødvendige oppgraderinger vil bli brukt som adkomstveier for prosjektet. Det vil også bli aktuelt å bruke noe av arealene mellom delområdene å knytte planområdene sammen med veg og/eller kabler/kraftlinjer. Detaljene for en slik tilkobling av de to delområdene er noe som vil bli utredet mer i detalj gjennom konsekvensutredningen og som vil bli beskrevet mer detaljert i en eventuell konsesjonssøknad.

Planområdet er begrenset sørover av den eksisterende 420 kV linje (Hasle -Borgvik).

Planområdet brukes i dag primært til skogsbruk og jakt. Omtrent 40% av planområdet består av hogstfelt, og de aller meste av øvrig areal er hogstklasse 5 (hogstmoden skog). Planområdet har også noen mindre myrer og bekker gjennom området som vil bli nærmere vurdert videre i prosjektering og konsekvensutredning.

Figur 2-1 Planområdet med terrengkart

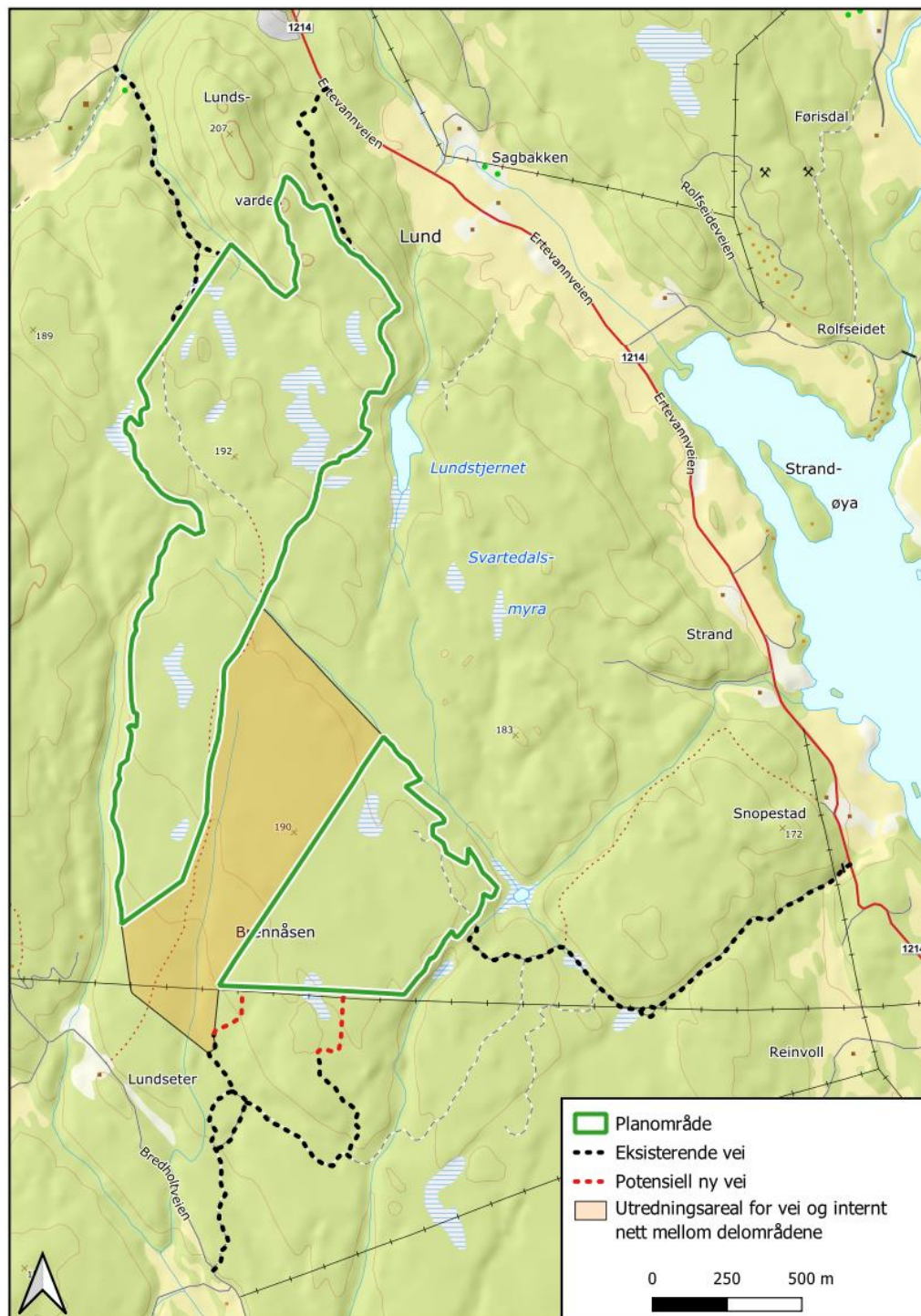

Figur 2-2 Planområdet vist med flyfoto

2.2 Adkomstveier og internt nett mellom delområdene

Adkomst til de vestlige og det østlige området vil være nødvendige både for bygging og vedlikehold av solkraftanlegget. For begge områdene er det flere eksisterende traktorstier/skogsbilveier i og i nærheten, som allerede brukes av grunneierne for skogsbruk og andre aktiviteter. Videre tilrettelegging av disse veiene for prosjektbehov kan omfatte oppgradering til kjørbare standarder som tåler tung transport og jevnlig vedlikehold av solkraftanlegget. Fordelen med å benytte disse eksisterende veiene er flerfoldig: det er kostnadseffektivt siden veiene allerede er delvis etablert, det krever mindre nytt terrenginngrep, og adkomstrettigheter er allerede sikret gjennom eksisterende avtaler med grunneierne.

For å sikre effektiv sammenkobling av de to prosjektområdene, ønsker Tiltakshaver å utrede muligheten for å knytte disse sammen med vei og intern tilknytning av nett, enten med kabel eller luftlinje. Foreløpig mener Tiltakshaver at dette kan være hensiktsmessig å etablere et sted innenfor det areal som er vist i Figur 2-3, men dette vil bli nærmere avklart gjennom dialog med berørt(e) grunneiere og gjennom eventuelle funn/konklusjoner i konsekvensutredningen. Dersom det blir aktuelt med adkomst gjennom utredningsarealet, hvor Tiltakshaver per dagens dato ikke har inngått avtale med grunneier, vil det bli etablert dialog med berørt(e) grunneiere. Tiltakshaver tar utgangspunkt i at det vil være mulig å oppnå minnelige avtaler med disse grunneierne. Eiendomsgrenser innenfor og i nærhet til delområdene er vist i Figur 2-4 i neste kapittel.

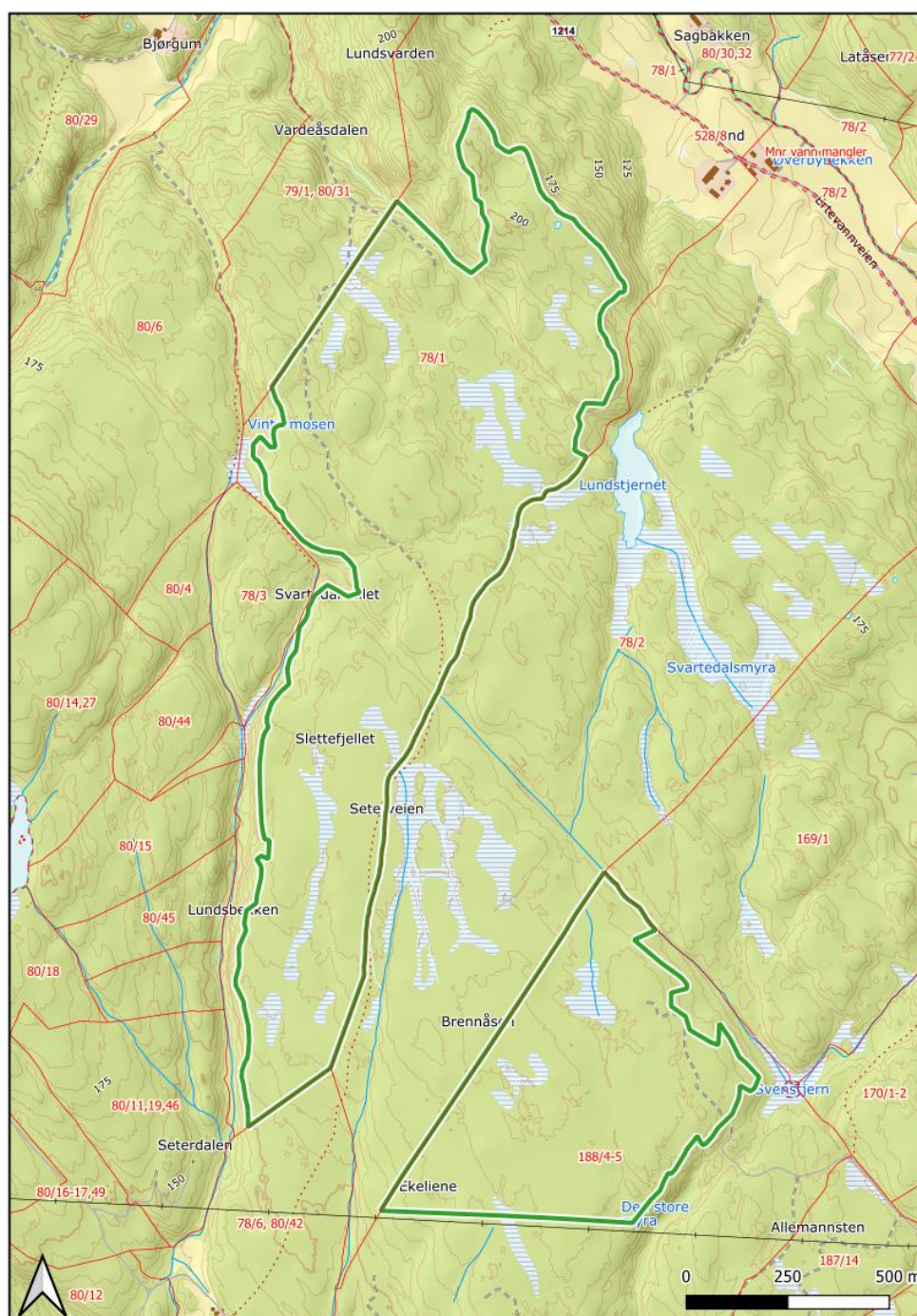
Figur 2-3 Adkomstalternativer og utredningsareal for internt nett og vei mellom delområdene

2.3 Eiendommer

Planområdet inneholder to eiendommer som Tiltakshaver har signert grunneieravtale for. En oversikt over disse er vist i Tabell 2-1 og Figur 2-4.

Tabell 2-1 Oversikt over eiendommer innenfor planområdet og andel disse utgjør av planområdet.

Eiendom	Areal [dekar]	Andel av planområde	Status
3120-78/1	1022	71,8%	Signert grunneieravtale
3120-184/4-5	401	28,2%	Signert grunneieravtale

Figur 2-4 Eiendomsgrenser innenfor og i nærhet til planområdet

I tillegg til eiendommene innenfor planområdet, vil Tiltakshaver også berøre eiendommer for nettilknytningen som leder inn mot Hasle transformatorstasjon (eller alternativt mot Hensåsen Solkraftverk i en felles nettløsning), adkomstvei fra offentlig veg til avgrenset planområde og for utredningsarealet for vei/infrastruktur mellom delområdene.

I kapittel 2.7 er det område som Tiltakshaver per dags dato vurderer som mest sannsynlig til å bli berørt av nettilknytningen av prosjektet overordnet beskrevet. Hvis det blir aktuelt å søke konsesjon for prosjektet vil nettilknytningen bli nærmere utredet og prosjektert og Tiltakshaver vil da ha mer informasjon om hvilke eiendommer som blir berørt av nettilknytningen. Tiltakshaver har som tydelig målsetting å inngå minnelige avtaler med alle grunneiere som blir direkte berørt av nettilknytningen, men vil også vurdere å søke om ekspropriasjon for å sikre nødvendig grunn for å kunne knytte solkraftverket til kraftnettet dersom minnelige avtaler ikke er mulig.

2.4 Valg av område

Basert på kriteriene nedenfor er Tiltakshaver av den oppfatning at det omsøkte området er godt egnet til produksjon av solkraft.

- Det er et stort behov for kraft i regionen.
- Planområdet ligger nær eksisterende veier, noe som gir lett tilkomst til området.
- Lokasjonen er forholdsvis nært en transformatorstasjon som tillater påkobling av et større anlegg og hoveddelen av tilknytningen vil gå langs eksisterende kraftlinje.
- Området består hovedsakelig av skog med lav bonitet og med store hogstfelt.
- Planområdet ligger i et relativt flatt landskap uten vesentlig skygge kast fra terreng i sør, øst eller vest, noe som sikrer en god produksjon gjennom dagen.
- Området er relativt isolert fra bebyggelse, noe som resulterer i minimale visuelle påvirkninger for nærliggende beboere.
- Tiltaket berører ingen verneområder eller registrerte viktige naturtyper.

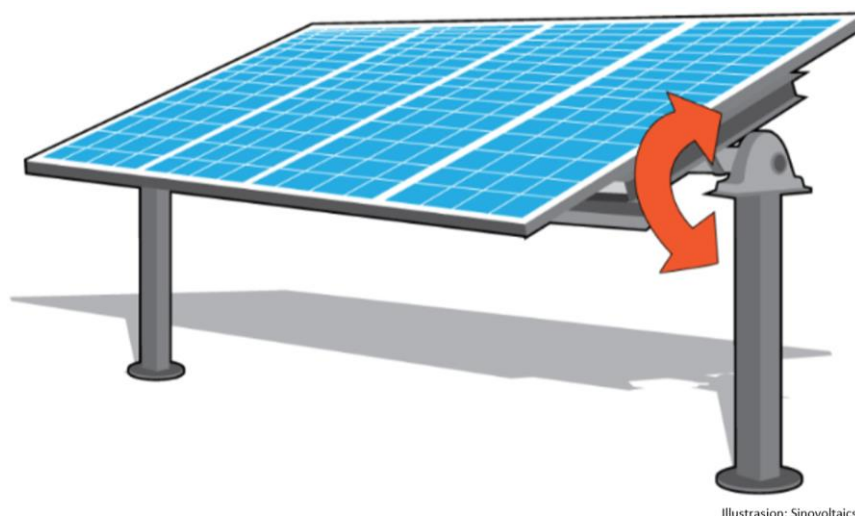
2.5 Utforming og viktigste komponenter

Hovedsakelig benyttes det i dag to ulike metoder for monteringsystemer i bakkeinstallerte solkraftverk. Enten ved å feste solcellene i en bestemt vinkel, noe som varierer avhengig av geografisk plassering, eller ved å bruke såkalte «tracking»-systemer, som justerer seg etter solens posisjon på himmelen. Avhengig av teknologienes utvikling vil man senere bestemme hvilket system som skal benyttes for solkraftverket.

Tiltakshaver vurderer å bruke et «Fixed Tilt»-system (FT). Dette systemet innebærer at solcellepanelene blir montert i en fast vinkel, bestemt basert på den geografiske plasseringen for å maksimere solinnstrålingen. Selv om dette systemet generelt gir en lavere energiproduksjon per solcellepanel sammenlignet med tracking-systemer, er det enklere og mer kostnadseffektivt å installere og vedlikeholde.

Tiltakshaver vurderer også bruken av «Horizontal Single Axis Tracker» (HSAT). Disse blir montert med akselen i en nord-sør gående retning der panelene er lagt på en langsgående aksling som roterer fra øst til vest for å følge solen, se Figur 2-5. Et slikt system gir generelt en mindre makseffekt til solkraftverket per areal, men vil til gjengjeld gi en høyere produksjon per solcellepanel gjennom at solcellepanelene beveger seg utover dagen for å få en mer gunstig retning i forhold til solens bane gjennom døgnet. Det er sannsynlig at man uansett vil bruke bifacial moduler, som fanger opp refleksjoner fra underlaget

og genererer elektrisitet fra stråling både på fremsiden og baksiden av PV-modulene. Disse modulene er effektive både i tracking-systemer og fastmonterte systemer. Dette er en effektiv løsning i Norge, hvor snø med høy refleksjonsgrad fortsatt ligger utover våren, noe som kan øke produksjonen med mellom 10-20%.

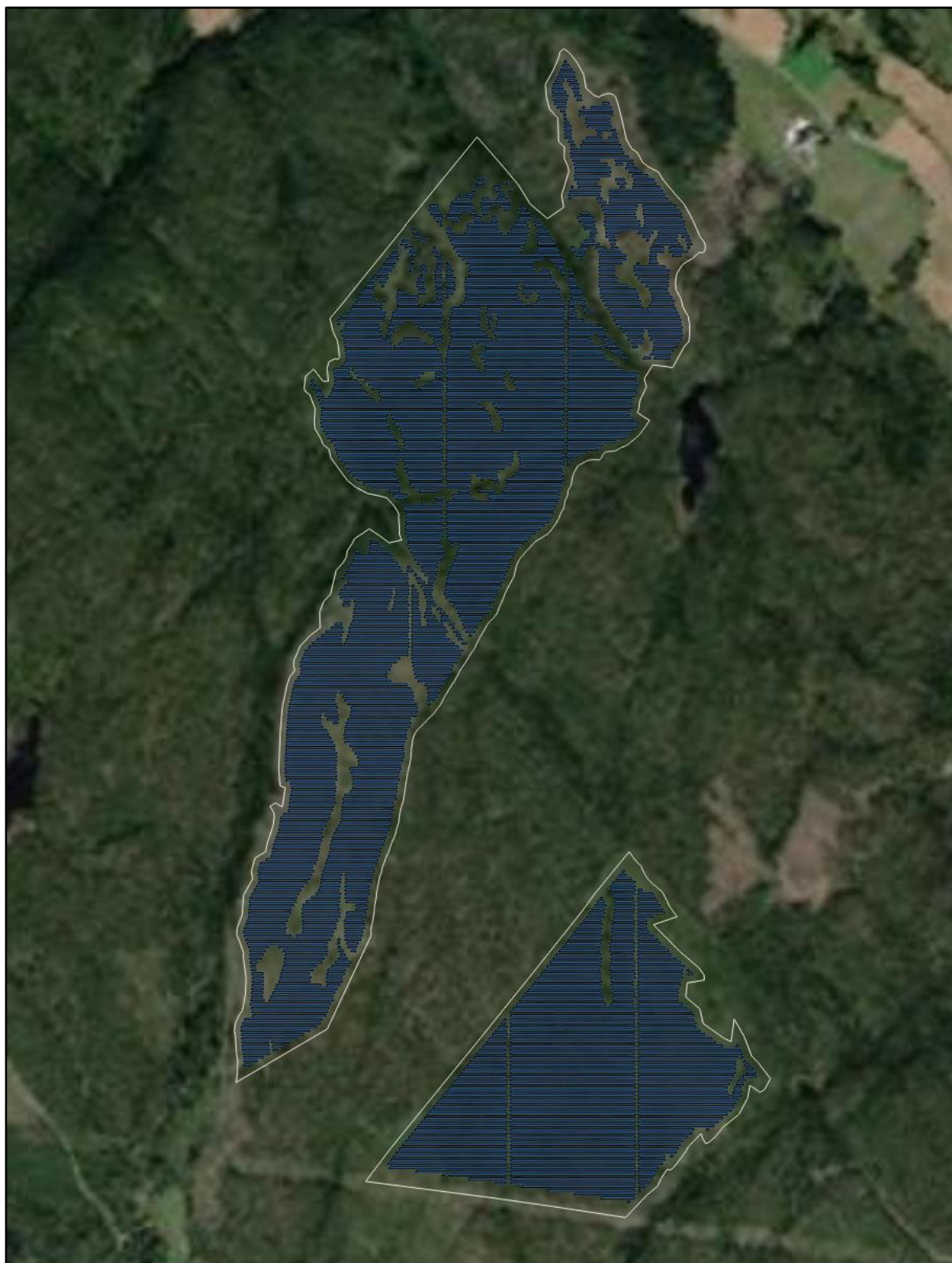

Illustrasjon: Sinovoltaics

Figur 2-5 Horizontal single axis tracking (HSAT) der panelene følger solens gang gjennom himmelen fra øst til vest.

Panelene monteres langs rader til et festesystem som fundamenteres med påler i bakken eller borehull i fjell, eventuelt med gravitasjonsfundamenter, avhengig av grunnforholdene. Lengde på stavene, høyde og dybde på påler/borehull vil være avhengig av lokale grunn- og terrengforhold og snødybde som vil bli utredet nærmere i konsekvensutredningen. Tiltakshaver vil blant annet vurdere monteringsystemer som er spesielt designet for å kunne håndtere variasjonen i terrenget. En foreløpig layout for Prosjektet er vist i Figur 2-6, men det er viktig å merke at dette kun er for å gi en indikasjon på hvordan det skulle kunne se ut hvis hele arealet blir tatt i bruk. Endelig detaljering og design av området, inkludert plassering av paneler, vegger, avstand til bekker og øvrige restriksjoner etc. vil være avhengig av en rekke forhold og skal ta hensyn til konklusjoner fra konsekvensutredninger og detaljprosjektering, slik at anlegget blir plassert på en skånsom måte. For endelig layout vil også eksisterende veier bli brukt mest mulig der dette er hensiktsmessig.

Foreløpig layout tar utgangspunkt i paneler med fiksert posisjon (Fixed Tilt) som vist i Figur 2-6 med en effekt per panel på ca. 0,7 kW, men endelig modultype vil bli avklart i detaljprosjekteringen. Indikativ layout slik som er vist nedenfor har ca. 174 096 paneler som gir en maksimal effekt på ca. 121 MWp. Forventet produksjon fra anlegget er omtalt i kapittel 2.6.

Figur 2-6 Indikativ layout for anlegget med flyfoto basert på en utbyggingsløsning med «Fixed Tilt»

2.5.1 Gjerder

Bruk av gjerder rundt solkraftanlegget vil bli vurdert i konsekvensutredningen, med tanke på gjeldende krav og praksis ved eventuell konsesjonsgodkjenning og detaljprosjektering. Gjerder er primært ment for å hindre uvedkommende mennesker i å bevege seg inn på området, hovedsakelig for å forebygge tyveri. Imidlertid kan inngjerding av solkraftverk skape konflikter knyttet til retten til

fri ferdsel, spesielt i områder der det er vanlig å ferdes fritt, og det kan også ha negative effekter på det lokale dyrelivet.

For å ivareta småvilt, kan det vurderes å etablere passasjer i gjerdet som tillater disse dyrene å bevege seg fritt inn og ut. Større dyrearter som elg, hjort og rådyr er derimot mindre ønskelige inne på området, da de kan forårsake skader på både seg selv og utstyret. En potensiell løsning for å balansere hensynet til naturmangfoldet, er å dele solkraftverket inn i flere inngjerdete delområder. Dette vil tillate viltpassasjer mellom områdene og bidra til mindre fragmentering av habitatet.

Ved utforming av gjerdene bør høyden og maskevidden vurderes. Målet bør være å hindre uønskede dyrearter i å komme inn på området, men samtidig muliggjøre for mindre dyr å passere gjennom anlegget uten hindringer.

2.5.2 Batteri

Batteriløsninger i tilknytning til solcellekraftverk er relevant å vurdere i prosjektutviklingen og det er sannsynlig at prosjektet vil bli bygget med et integrert batterilager. Tiltakshaver vil utrede eventuell etablering av energilagring i batterier innenfor planområdet og belyse de konsekvenser batteri vil ha for økonomi, nettilknytning, arealbruk og infrastruktur om en slik løsning velges. Bruken av batteri er også diskutert i kapittel 2.7.1 nedenfor.

2.6 Forventet produksjon

Som nevnt i kapittel 2.5 så har foreløpig layout tatt utgangspunkt i ett PV-system med Fixed-Tilt, med en effekt på ca. 121 MWp. Produksjonen er beregnet av ekstern konsulent med verktøyet PVsyst, og gir en forventet årlig produksjon på ca. 122 GWh levert til innmatingspunkt i Hasle transformatorstasjon. Merk at effekten og produksjonen kun er i planleggingsstadiet og at den endelige effekten og produksjonen vil være avhengig av konklusjoner fra eksempelvis konsekvensutredningene og detaljprosjekteringsfasen, samt dialog med netteier.

2.7 Nettilknytning

Tiltakshaver har en pågående dialog med regionalnettseier Elvia rundt tilknytning av prosjektet mot kraftnettet. Tiltakshaver har sendt inn nødvendig dokumentasjon for at prosjektet skal kunne kvalifisere som modent i henhold til de krav som er satt til modenhet fra Elvia. Basert på tilbakemeldingen fra Elvia fremstår det som at det beste alternativet for å knytte prosjektet til kraftnettet er å etablere en ny 132 kV produksjonsradial fra prosjektområdet inn til Hasle transformatorstasjon, eventuelt en felles tilknytting mot Hasle sammen med Hensåsen Solkraftverk som ble meldt inn til NVE i mai 2024. I tilbakemeldingen fra Elvia skriver nettselskapet at det kan bli behov for å utvide deres 132 kV bryterfelt i Hasle transformatorstasjon og at det ser ut til å være plass til en slik utvidelse i anlegget. I forhold til kapasitet for innmating av produksjon i forhold til transmisjonsnettet er dette noe som Statnett må uttale seg om og Tiltakshaver forventer at Statnett vil uttale seg rundt saken i høringen av meldingen. Tiltakshaver er også kjent med at Statnett har et pågående prosjekt om utvidelse av transformatorkapasitet i Hasle, men kan ikke se at det per dags dato er søkt om konsesjon for denne utvidelsen til NVE.

Uavhengig av utvidelse av transformatorkapasitet i Hasle forventer Tiltakshaver midlertid at kapasitet i transmisjonsnettet ikke vil være en stor problemstilling siden det er betydende transformatorkapasitet mellom regional og sentralnett i dagens Hasle transformatorstasjon, og da det er mye forbruk (last) som er tilknyttet under Hasle transformatorstasjon.

Den videre dialogen og nødvendige utredninger vil gi nærmere detaljer om nødvendige tiltak i Hasle transformatorstasjon. Som er beskrevet i avsnittet nedenfor er utgangspunktet for nettilknytningen av prosjektet at den nye 132 kV ledningen på større delen av stekningen mot Hasle

transformatorstasjon vil gå langs eksisterende 420 kV linje (Hasle – Borgvik) men at eksakt linje-trassé ut fra prosjektområdet må utredes mer i detalj. Tilknytningstrassé er vurdert utefra et overordnet nivå og den videre prosjektutviklingen og konsekvensutredningen av prosjektet vil gi en mer detaljert beskrivelse av nettilknytningen fra prosjektområdet frem til Hasle transformatorstasjon.

Som nevnt i kapittel 2.2 så vil det være behov å koble sammen nettet mellom de delområdene enten med kabel eller luftlinje, og at det foreløpig er vurdert å være mest hensiktsmessig å plassere dette noe sted innenfor arealet vist i Figur 2-3. De to delområdene vil bli knyttet sammen i en transformatorstasjon som vil bli plassert sentralt innenfor avgrenset prosjektområde. Basert på at det vestre delområdet er vesentlig større enn det østre er det sannsynlig at transformatorstasjonen vil bli plassert innenfor det vestre delområdet.

Et alternativ som vurderes er en felles nettilknytning for både Slettefjellet solkraftverk og det nærliggende Hensåsen Solkraftverk som Tiltakshaver har meldt inn til NVE. Dette alternativet innebærer at det blir etablert en 22(eller 33) kV/132 kV transformatorstasjon innenfor planområdet til Slettefjellet solkraftverk med en 132 kV kraftlinje som knytter Slettefjellet solkraftverk sammen med Hensåsen Solkraftverk. Tilknytningspunktet i Hensåsen Solkraftverk vil da slik Tiltakshaver vurderer det vara 132 kV koblingsanlegget til den transformatorstasjon som vil bli etablert innenfor prosjektområdet til Hensåsen Solkraftverk. I forhold til ny 132 kV kraftledning mellom Slettefjellet og Hensåsen solkraftverk vurderer Tiltakshaver på nåværende tidspunkt to alternativer; Alternativ 2a, som følger eksisterende 420 kV linje før den skifter retning nord til Hensåsen, og Alternativ 2b, som krysser direkte vestover mot Hensåsen mellom de to prosjektområdene. Dette er beskrevet nærmere i kapittel 2.7.2.

2.7.1 Overordnet om kraftsystemet i regionen

Tiltakshaver har tatt del av Statnetts områdesplan¹ fra november 2022. Som nevnt i rapporten er regionen rundt Oslo, Akershus og Østfold en storbyregion med kapasitetsbehov grunnet befolkningsvekst og elektrifisering. Rapporten beskriver at kraftsystemet ikke kan håndtere en stor vekst i forbruket i Oslo, Akershus og Østfold uten ny produksjon og nye tiltak i nett, samtidig som Statnett ser få planer om ny produksjon i regionen som kan bidra i timene med effektknapphet. Ifølge rapporten har Statnett og Elvia mottatt en stor mengde forespørsel om tilknytning av nytt forbruk samtidig som det generelt er lite ledig overføringskapasitet via de eksisterende korridorene til å forsyne nytt forbruk.

For stasjonen i Halse fremgår det at transformatorene mot 132 kV forventes bli høyt belastede i periode etter tilknytning av reservert volum og at det ikke er kapasitet til å knytte til nytt forbruk utover det som allerede er reservert, samtidig som det ifølge rapporten er flere planer om nytt/økt forbruk i området. Statnett skriver i rapportene at de har søkt konsesjon for fornyelse og økt transformeringskapasitet i Frogner, mens Statnett planlegger å starte fornyelser på noen deler av anlegget i Hasle, samt øke transformeringskapasiteten mot 132 kV.

Det vil i den videre prosjektutviklingen av Prosjektet bli vurdert å integrere et batterilager i solkraftverket. Sannsynlig størrelse på batterilager vil være ca. 20 -25 % av installert solkraftkapasitet (DC). Forventet størrelse på batterilager i Prosjektet vil med dette som bakgrunn være på ca. 25 MW. Integrering av et eventuelt batterilager av denne størrelse i prosjektet vil ikke påvirke totalt maksimalt innmatet effekt, men vil gi en jevnere produksjonskurve over døgnet og spesielt gi høyre innmating i nettet under de timene i døgnet med ekstra høy etterspørsel ("morgen- og kveldspeak"). Størrelse og mer nøyaktige forhold rundt integrering av et batterilager i prosjektet vil bli nærmere utredet i

¹ Områdeplan Oslo, Akershus og Østfold (Statnett, november 2022)

prosjektet og vil være nærmere avklart i en eventuell konsesjonssøknad. Som kjent produserer et solkraftverk lite kraft i perioden desember – februar der timene med høyest forbruk typisk inntreffer. Det å etablere et batterilager som del av Prosjektet vil midlertid innebære at solkraftverket faktisk kan være med å bistå i timene med høyest forbruk gjennom at batteriene vil kunne tilføre (flytte) både energi og effekt i de mest kritiske timene. Rollen som Prosjektet, med et tilhørende batterilager kan spille i kraftsystemet i regionen er noe som Tiltakshaver ønsker å diskutere mer med både Elvia og Statnett i den videre utredningsprosessen.

2.7.2 Nærmere beskrivelse av tiltenkt nettilknytning

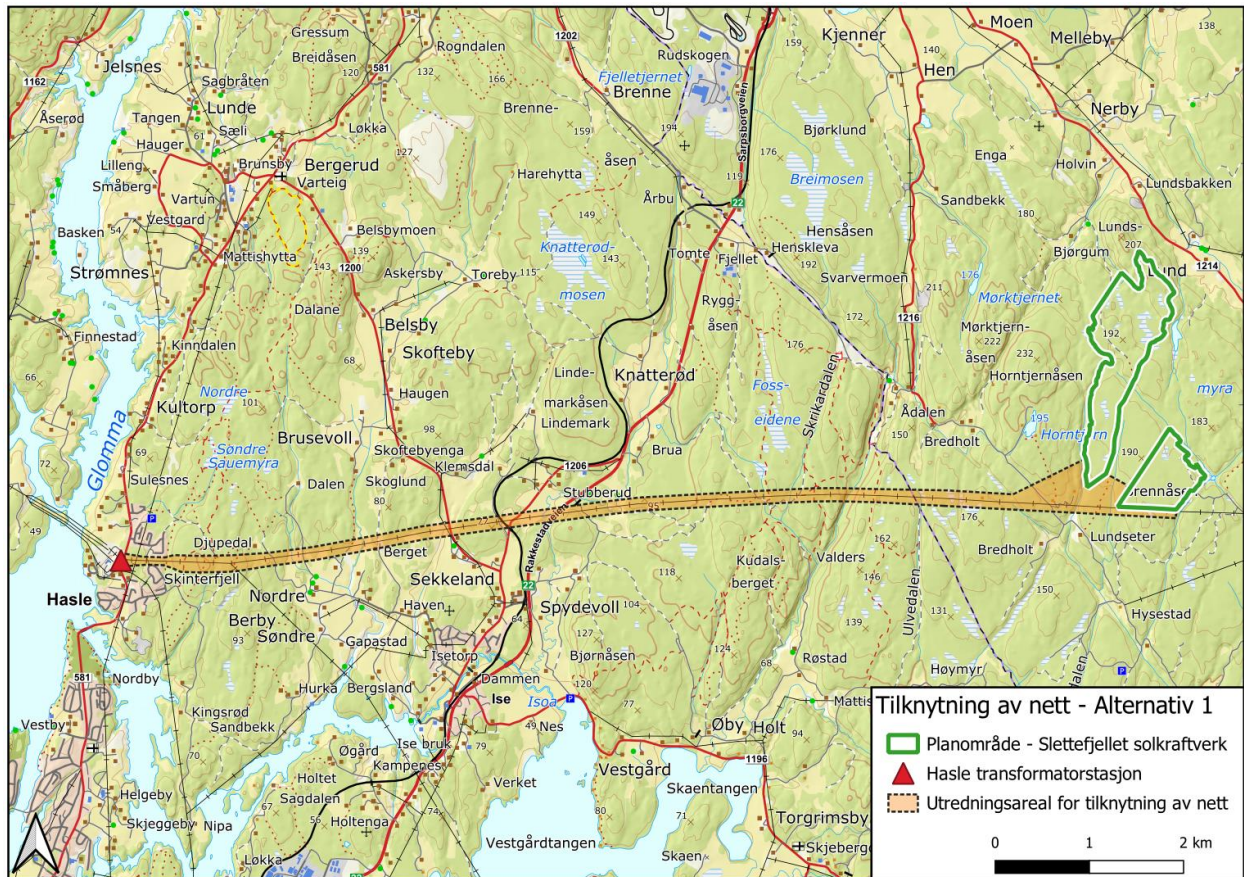
Basert på den innledende dialogen med Elvia fremstår det som at det mest sannsynlige alternativet for å tilknytte prosjektet til kraftnettet er å etablere en ny 132 kV produksjonsradial fra prosjektområdet til Hasle sentralnett transformatorstasjon. Tiltakshaver har i denne melding vurdert nett-traséer fra avgrenset planområde til Hasle transformatorstasjon på et overordnet nivå utefra prinsippet om at det er ønskelig å følge eksisterende kraftledningsnett så langt det er mulig, samt at det er ønskelig med en så kort kraftlinje som mulig. Utefra en overordnet vurdering ser det ut til at det på hoveddelen av strekningen mellom prosjektområdet og Hasle transformatorstasjon skal være mulig med en parallell føring på nordsiden av eksisterende 420 kV kraftlinje (Hasle-Borgvik). Tiltakshaver er videre klar over at det er sannsynlig at den siste delen av tilknytningen inn mot Hasle transformatorstasjon må gå i kabel. Som vist i figuren nedenfor er det avgrenset et utredningsområde for nettilknytningen ut av prosjektområdet frem til det punkt der tilknytningen vil gå langs eksisterende 420 kV linje (Hasle -Borgvik).

Den videre utredningen av prosjektet samt dialog inn mot Elvia og Statnett vil gi mer kunnskap og detaljer rundt utformingen av nettilknytningen fra prosjektområdet inn mot Hasle transformatorstasjon. I en eventuell konsesjonssøknad vil en mer nøyaktig linjetrasé innenfor avgrenset utredningsområde for nettilknytning bli vurdert og det kan bli aktuelt å søke konsesjon på flere ulike tilknytningsalternativ innenfor avgrenset utredningsområde mellom prosjektområdet og eksisterende 420 kV linje (Hasle – Borgvik).

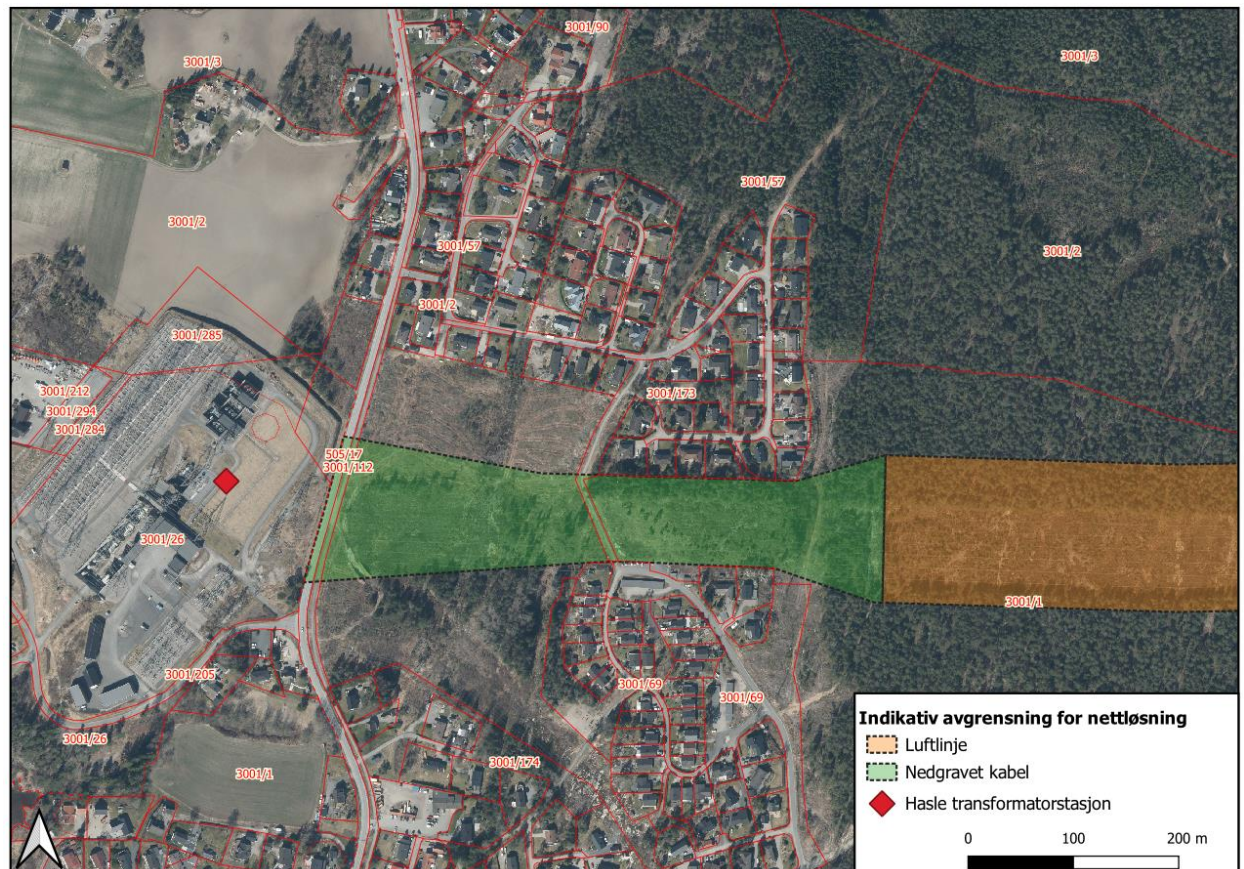
Ett oversiktsbilde over Prosjektet med foreslått utredningsområde for nettilknytning mellom avgrenset planområde og Hasle transformatorstasjon er vist i Figur 2-7. Avhengig av hvordan eksakt linje-trasé legges innenfor definert utredningsområde vil avstanden mellom prosjektområde og Hasle transformatorstasjon være ca. 11 km. Basert på hvordan utredningsområdet nedenfor er foreslått vil minst ca. 10 km være parallell føring langs eksisterende 420 kV kraftlinje (Hasle – Borgvik).

Utover direkte tilknytning til Hasle transformatorstasjon har tiltakshaver identifisert et annet alternativ; en felles nettilknytning med det nærliggende naboprojektet, Hensåsen Solkraftverk. (Tiltakshaver sendte melding for Hensåsen solkraftverk til NVE i mai 2024.) En mulig tilknytning fra Prosjektet til Hensåsen Solkraftverk er delt opp i to alternativer med hvert sitt utredningsområde for nettilknytning. Alternativ 2a tar utgangspunkt i at nettlinsen bygges mest mulig langs eksisterende 420 kV linje, før den skifter retning nord opp til Hensåsen, se Figur 2-9. Alternativ 2b har kortere nettlins enn via alternativ 2a, og vil krysse direkte vestover mot Hensåsen mellom de to prosjektområdene, se Figur 2-10.

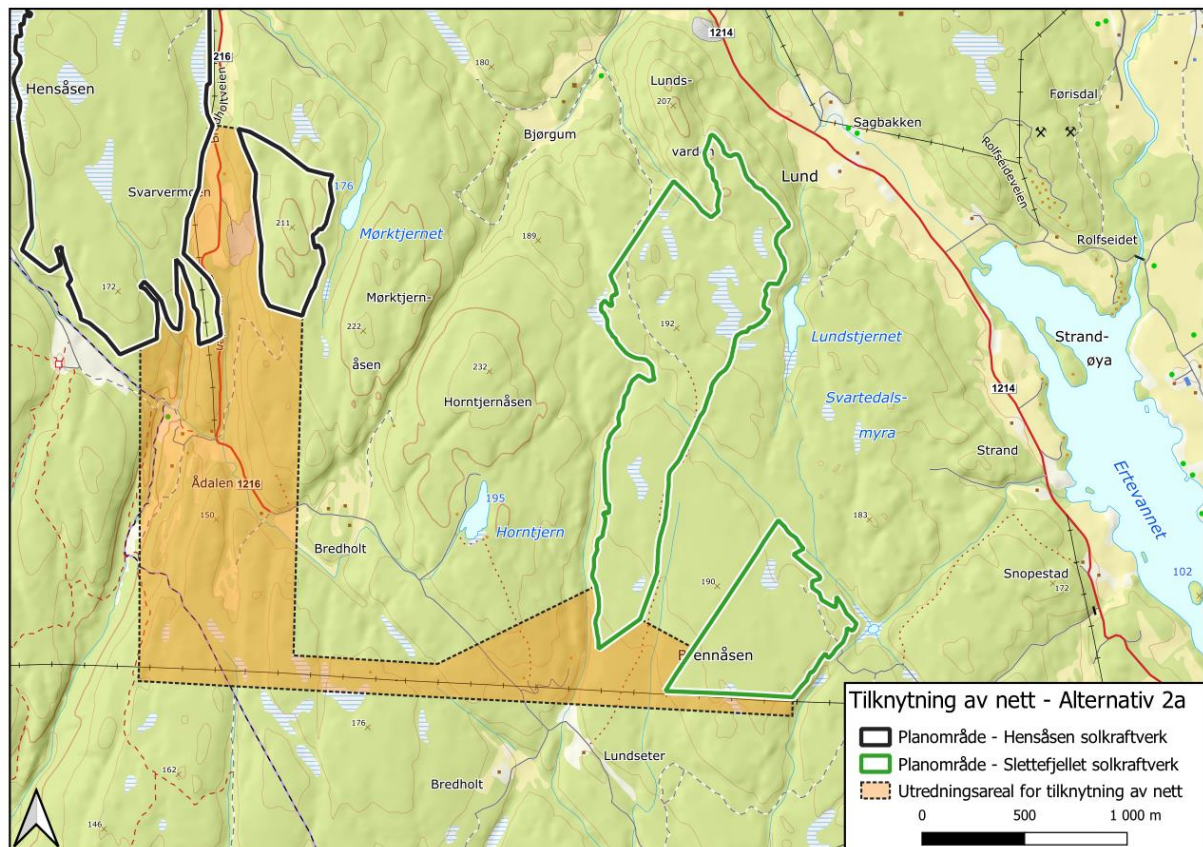
Kapittel 3.10 gir en oversikt på mulige konsekvenser ved utbygging av nettilknytning mot Hasle transformatorstasjon og for felles nettilknytning mot Hensåsen Solkraftverk.

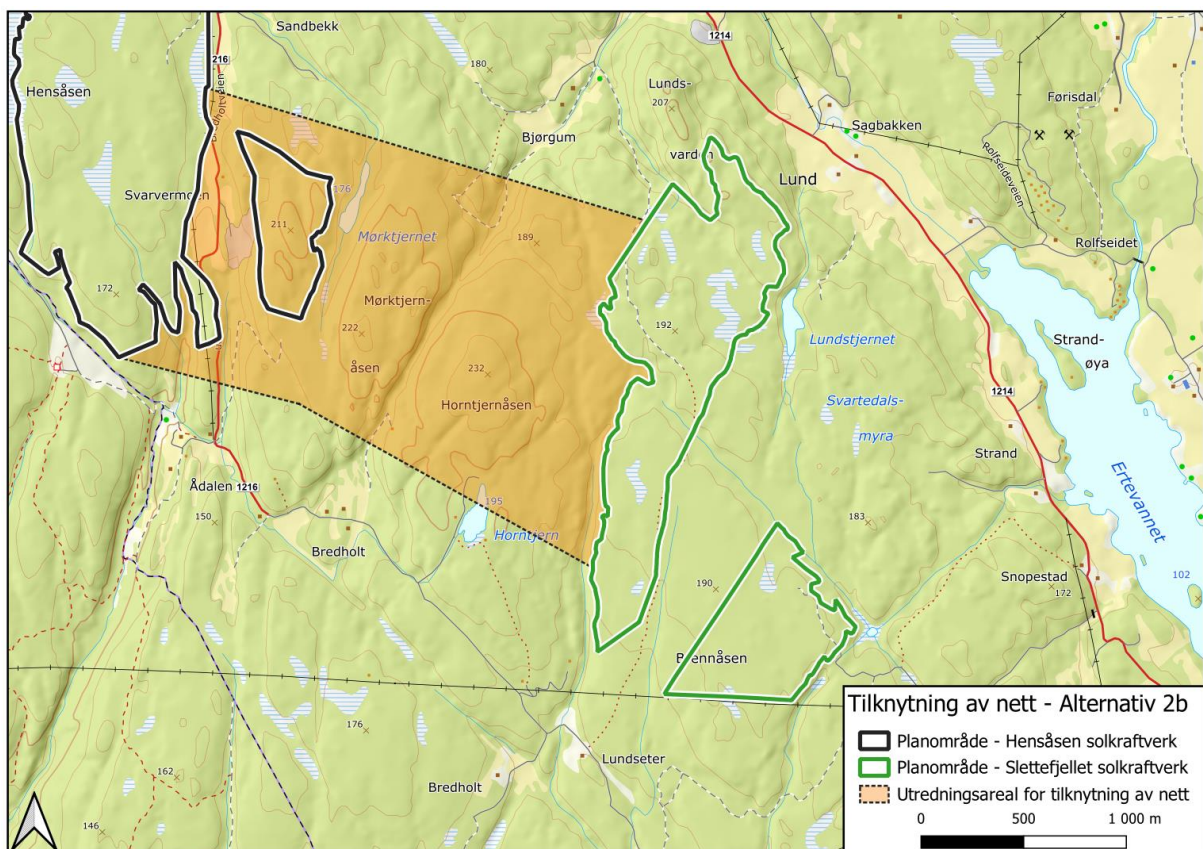
Figur 2-7 Oversiktsbilde på alternativ 1 for mulig nett-tilknytningen fra Prosjektet til Hasle transformatorstasjon

Figur 2-8 Indikativ utredningsområde for nettløsning ved Hasle transformatorstasjon

Figur 2-9 Oversiktsbilde på alternativ 2a for mulig nett-tilknytningen fra Slettefjellet solkraftverk til Hensåsen solkraftverk. Nettlinje bygges her mest mulig langs eksisterende 420 kV linje.

Figur 2-10 Oversiktsbilde på alternativ 2b for mulig nett-tilknytningen fra Slettefjellet solkraftverk til Hensåsen solkraftverk. Alternativet har kortere nettlinje enn via alternativ 2a, men går i mer uberørt terreng.

2.7.3 Mulighet for samhandling rundt videre nettutredning i Rakkestad kommune

Gjennom møte med administrasjonen i Rakkestad kommune i mai 2024 ble Tiltakshaver kjent med at det er store utfordringer for videre samfunnsutvikling i Rakkestad kommune grunnet mangel på kapasitet i kraftnettet. Dette gjelder blant annet for den videre utviklingen av næring i det regulerte industriområdet Rudskogen ca. 5 km nordvest for planområdet til Prosjektet. Administrasjonen i Rakkestad kommune orienterte også i møtet om at de har uttrykt bekymringer til Elvia i forhold til forsyningssikkerheten til Rakkestad, blant annet til Rakkestad tettsted. Tiltakshaver ønsker med dette kapittel å signalisere at dette er problemstillinger som er relevant i forhold til den overordnede utviklingen av kraftnettet i området og kommunen, der det kan finnes overlappende interesser mellom tilknytning av ny produksjon og mulighetene det gir for videre nettutvikling i området. Selv om utgangspunktet for tilknytning av Prosjektet er at det blir etablert en produksjonsradial med hensikt å transportere kraft fra prosjektet til Hasle transformatorstasjon, vil en slik kraftlinje kunne gi muligheter for en mer rasjonal utvikling av kraftnettet og i forlengningen muligheter for å kunne tilknytte nytt forbruk og økt forsyningssikkerhet til Rakkestad kommune.

Tiltakshaver er positiv til en videre dialog med Rakkestad kommune, Elvia og Rakkestad Energi (lokalt nettselskap i Rakkestad kommune) rundt hvilke muligheter og synergier rundt nettutvikling i området som tilknytningen av Prosjektet kan gi.

2.8 Fremdriftsplan

Foreløpig fremdriftsplan for prosjektet fra tidspunkt for innsendt melding til etter driftsstart er vist i Figur 2-11 nedenfor. Den faktiske fremdriftsplanen vil i stor grad være avhengig av behandlingsskapiteten til NVE og andre involverte myndigheter samt avklaringer om nettkapasitet og tilknytningsprosess mot Elvia og Statnett. Mens NVE er klar over dette, er det nyttig informasjon for andre interessenter som leser meldingen. Forsinkelser i saksbehandling og godkjenningprosesser, samt avklaringer om nettkapasitet, er forhold som vil kunne ha stor påvirkning på tidsplanen for prosjektet.

	2024	2025	2026	2027	2028
Melding til NVE og høring	■				
Konsesjonssøknad og KU	■	■			
Konsesjonsbehandling av NVE		■	■		
Eventuell klagebehandling av OED			■		
Detaljprosjektering, anbud og MTA			■		
Bygging				■	■
Kommersiell drift					■

Figur 2-11 Foreløpig fremdriftsplan for Prosjektet

2.9 Investeringskostnad, drift og vedlikehold

Det forventes at det ved tidspunktet for anbud vil være en investeringskostnad for anlegget på ca. 7 MNOK per MWp (uten batterilagring), hvilket for en størrelse på ca. 121 MWp vil bety en total investeringskostnad på ca. 850 MNOK. Kostnaden inkluderer da prosjektering, utredninger, grunnarbeider, materiell, installasjon og ferdigstilling.

Årlige driftskostnader for solkraftanlegget anslås til å ligge på omtrent 1,5–2 % av den totale investeringskostnaden. Hvis tracking-system blir brukt kan det potensielt bli noe høyere driftskostnad enn for fastmontert struktur grunnet de rørlige delene. Anlegget vil fjern-overvåkes, og eventuelle feil vil bli avdekket ved å analysere datastrømmen fra anlegget, men det vil likevel foregå noen befaringer i løpet av året for å verifisere tilstanden til anlegget. En plan for å regelmessig holde nede vegetasjon i akseptabel høyde vil bli utarbeidet som en del av detaljprosjekteringen.

Levetiden til anleggets komponenter er i hovedsak forventet at være 45 år, potensielt unntatt omformere som har en forventet levetid på 12-15 år. En eventuell konsesjon etter dagens energilov blir også utstedt med utgangspunkt i en mulig driftstid på 30 år. Det er imidlertid forventet at anlegget har mulighet til å produsere energi utover 30 år, delvis da relativt kaldt klima typisk reduserer degradering av moduler sammenlignet med varmere strøk. Noen paneler kan være behov at bytte ut under driften, men dette kan bli utført uten behov for tungt maskineri eller nye adkomstveier.

2.10 Nedleggelse

I henhold til energiloven §2-2 så kan Prosjektet bli tildelt konsesjon på inntil 30 år regnet fra da konsesjonen ble gitt, men som nevnt i 2.9 så kunne Prosjektet potensielt driftes lengre enn det. Ved nedleggelse så vil anlegget kunne demonteres og fjernes i sin helhet i linje med konsesjonskrav og gjeldende praksis.

3 Mulige konsekvenser

3.1 Innledning

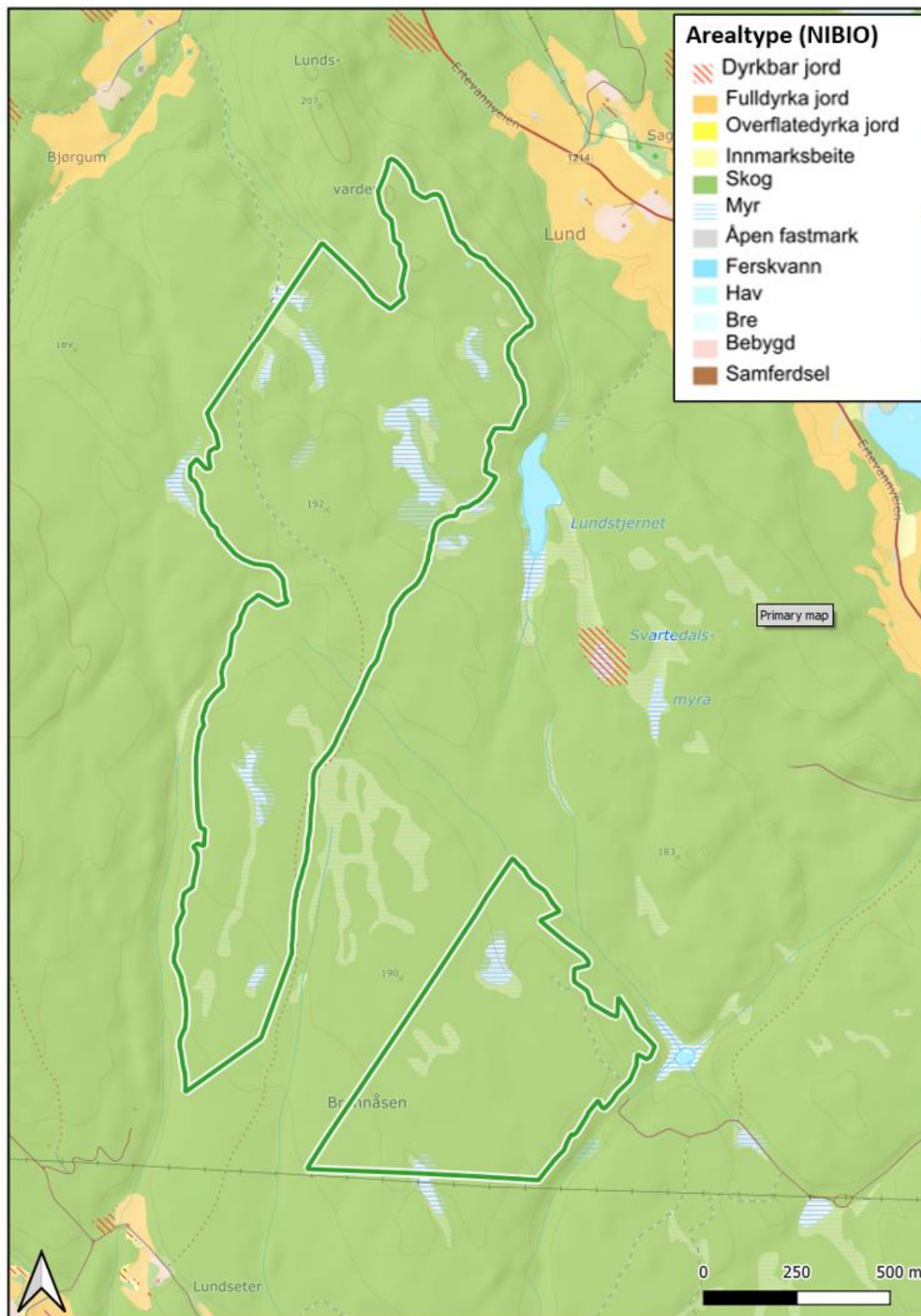
I dette kapitlet gis en kort beskrivelse av tiltakets antatte konsekvenser for naturmangfoldet, miljø, naturressurser og samfunn. Beskrivelsen er utført delvis basert på erfaring fra tidligere anlegg og på gjennomgang av eksisterende kunnskapsgrunnlag og kartdata. Dette er kun en foreløpig vurdering og Tiltakshaver ønsker å presisere at konsekvensene vil bli utredet i henhold til konsekvensutredningsprogrammet som NVE fastsetter etter at kommunen og andre berørte interesser har uttalt seg til utbyggingsplanene gjennom den kommende høringen av meldingen.

Kapitel 3.2 til 3.9 beskriver mulige konsekvenser for planområdet, mens kapittel 3.10 gir en kortere oversikt på mulige konsekvenser ved arealene for tilknytning mot kraftnettet.

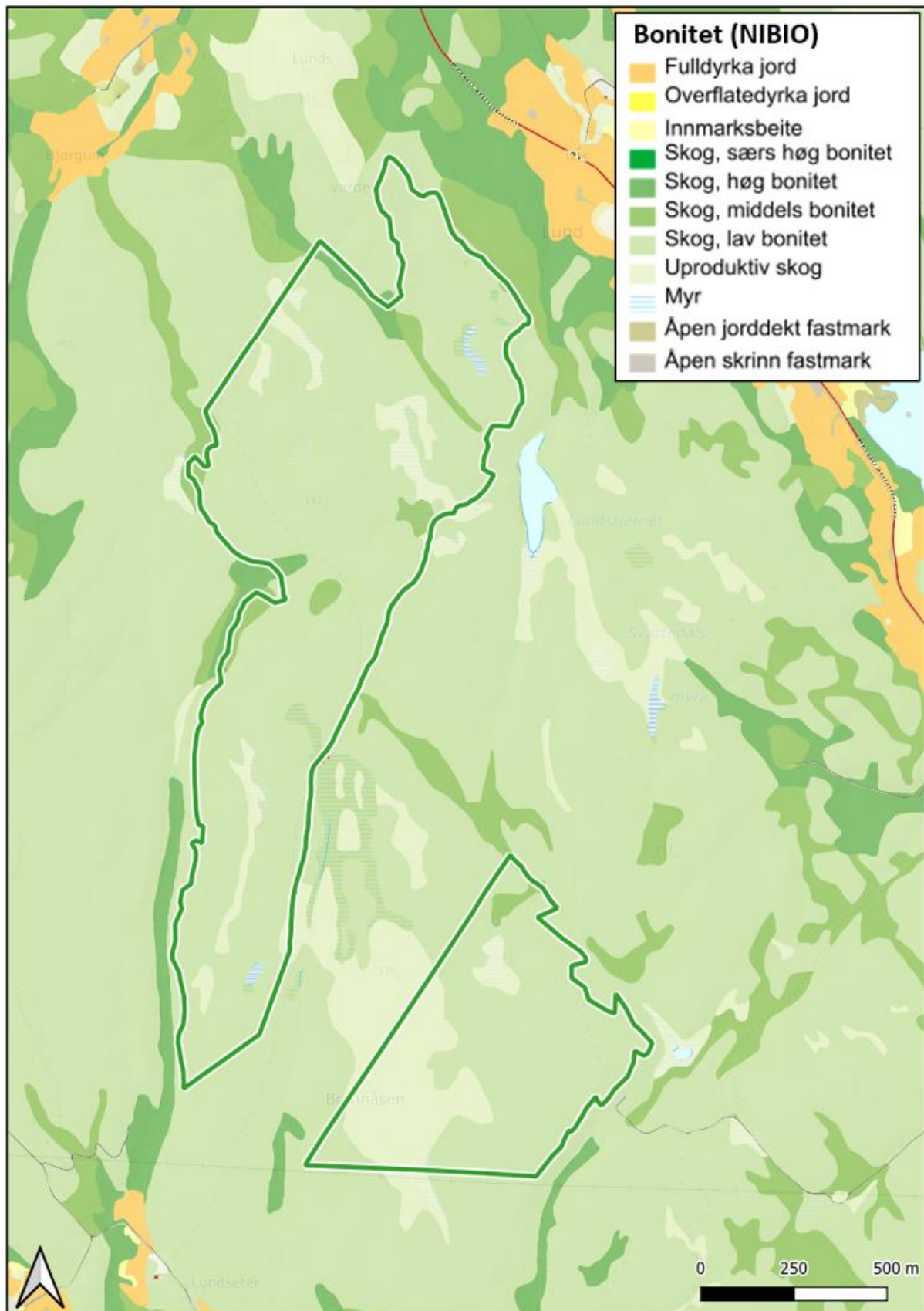
3.2 Arealtyper

Arealtyper innenfor og i nærheten av planområdet er vist i Figur 3-1. Som vist i figuren domineres planområdet hovedsakelig av barskog. Omtrent 40% av området består av hogstfelt, mens resterende arealer for det meste er klassifisert som hogstklasse 5. Som vist i Figur 3-2 så er majoriteten av området enten uproduktiv skog, eller skog med lav bonitet. Planområdet har også noen mindre myrer spredt over området. Det er ingen dyrkbar mark innenfor og i nærhet til planområdet, det vil si arealer som kan dyrkes opp til å bli fulldyrket jord og som holder kravene til klima og jordkvalitet for plantedyrking. Ingen del av området er brukt til jordbruksareal, eller innlandsbeite og det er per i dag ikke noe planer for slik bruk heller.

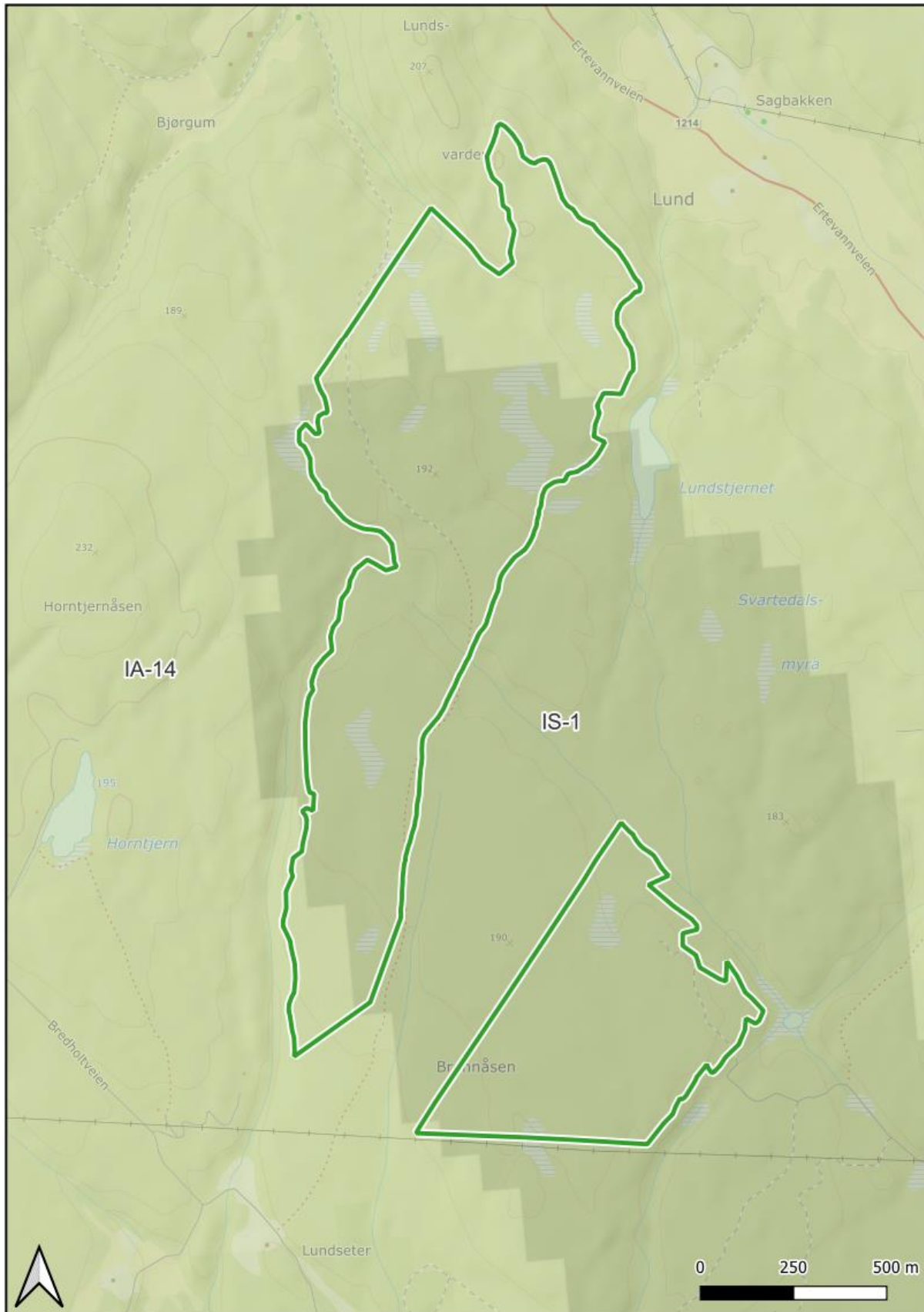
Som vist i Figur 3-3 så er planområdet gjennom NIN-landskapstyper klassifisert som «Småkupert ås- og fjellandskap under skoggrensen» (IA-14) og «Skogkledd innlandsslette» (IS-1).

Figur 3-1 Arealtyper innenfor og rundt planområdet basert på data fra NIBIO

Figur 3-2 Bonitet innenfor og nærheten av planområdet basert på data fra NIBIO

Figur 3-3 NiN-landskapstyper innenfor og i nærhet til planområdet

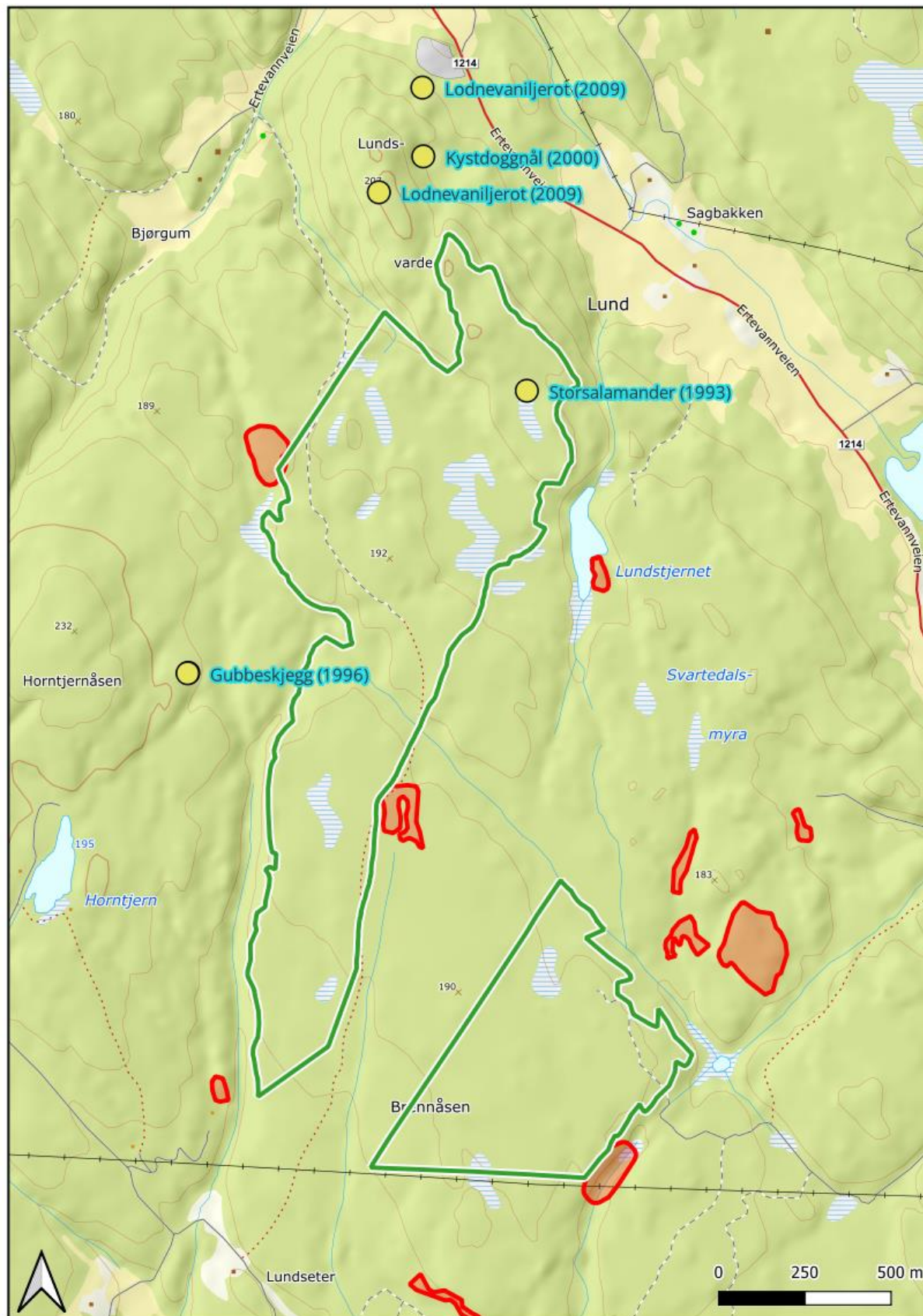
3.3 Naturmangfold

Området virker ikke være godt kartlagt og verdivurdert etter NiN, men det inngår ikke, eller avgrenser ikke mot noe form for naturvernområde eller verdifulle kulturlandskap.

Figur 3-4 viser miljøregistreringer i skog (MiS) og arter på rødlista som er observert/registrert innenfor og i nærhet til planområdet. Arter på rødlista er basert på informasjon fra Miljødirektoratets naturdatabase som har blitt meldt in av privatpersoner. Som vist i figuren så er det ifølge kartdata tre MiS-registreringer/nøkkelbiotoper som grenser til planområdet og et flertall i nærhet til planområdet.

Som nevnt tidligere så er det noen myrer innenfor planområdet. Tiltakshaver vil også undersøke muligheter og løsninger for å anlegge solceller i tilknytning til myrområder med utgangspunkt at dette kan gjøres uten å vesentlig forstyrre eller drenere myrene. Dette vil omfatte studier for å forstå den potensielle påvirkningen på myrområdets økosystem, samt identifisering av teknikker for å minimere fotavtrykket og sikre bærekraftig utvikling uten å drenere myren.

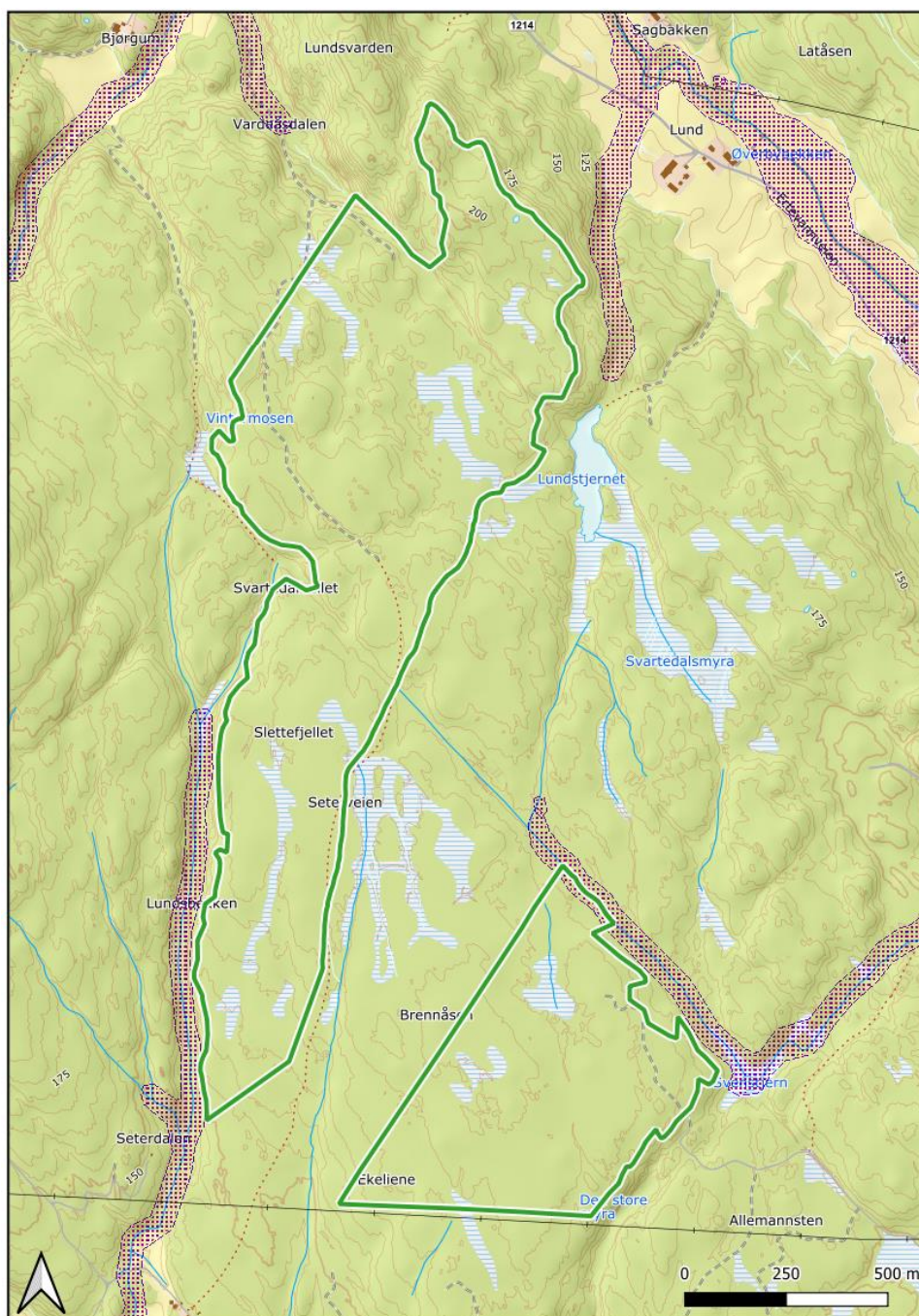
Som en del av konsekvensutredningen vil området bli vurdert og befart av biologer for å registrere eventuelle viktige naturtyper, arter etc. innenfor og i nærhet til planområdet. De vil også undersøke myrene for å vurdere deres dybde, verdier og eventuelle endringer siden tidligere registreringer. Indikativ layout som er vist i kapittel 2.5 har ikke blitt begrenset med henhold til disse, men som nevnt tidligere så vil endelig detaljering og design av området ta hensyn til konklusjoner fra konsekvensutredninger.

Figur 3-4 MiS-registreringer/nøkkelbiotoper og arter på rødlista innenfor og i nærhet til planområdet ifølge naturbasekart fra Miljødirektoratet

3.4 Vann og flomaktsomhet

Som nevnt tidligere så har området noen bekker som delvis renner gjennom området. NVEs data for flomaktsomhetszone innenfor og i nærheten av prosjektet er vist i Figur 3-5 nedenfor. Som vist i figuren så er planområdet hovedsakelig utenfor flomaktsomhetssonen og foreløpig forventes det ikke å bli problematisk ved utbygging, men det vil likevel vurderes nærmere i konsekvensutredningen, spesielt med hensyn til eventuelt internt nett mellom områdene og eventuelle logistikkveier. Som en del av konsekvensutredningen vil det bli vurdert hvor mye som skal bli etterlatt av kantsone/vegetasjon langs bekkene, både av hensyn til naturmangfold, men også som et tiltak for å redusere erosjon og avrenning til bekken. Hvis det blir aktuelt å krysse noen større bekker/vassdrag med årssikker vannføring, med veier så vil det gjennom konsekvensutredningen avklares om slike kryssinger må omsøkes til Fylkeskommunen eller Statsforvalteren i forhold til gjeldende regler for fysisk tiltak i vassdrag.

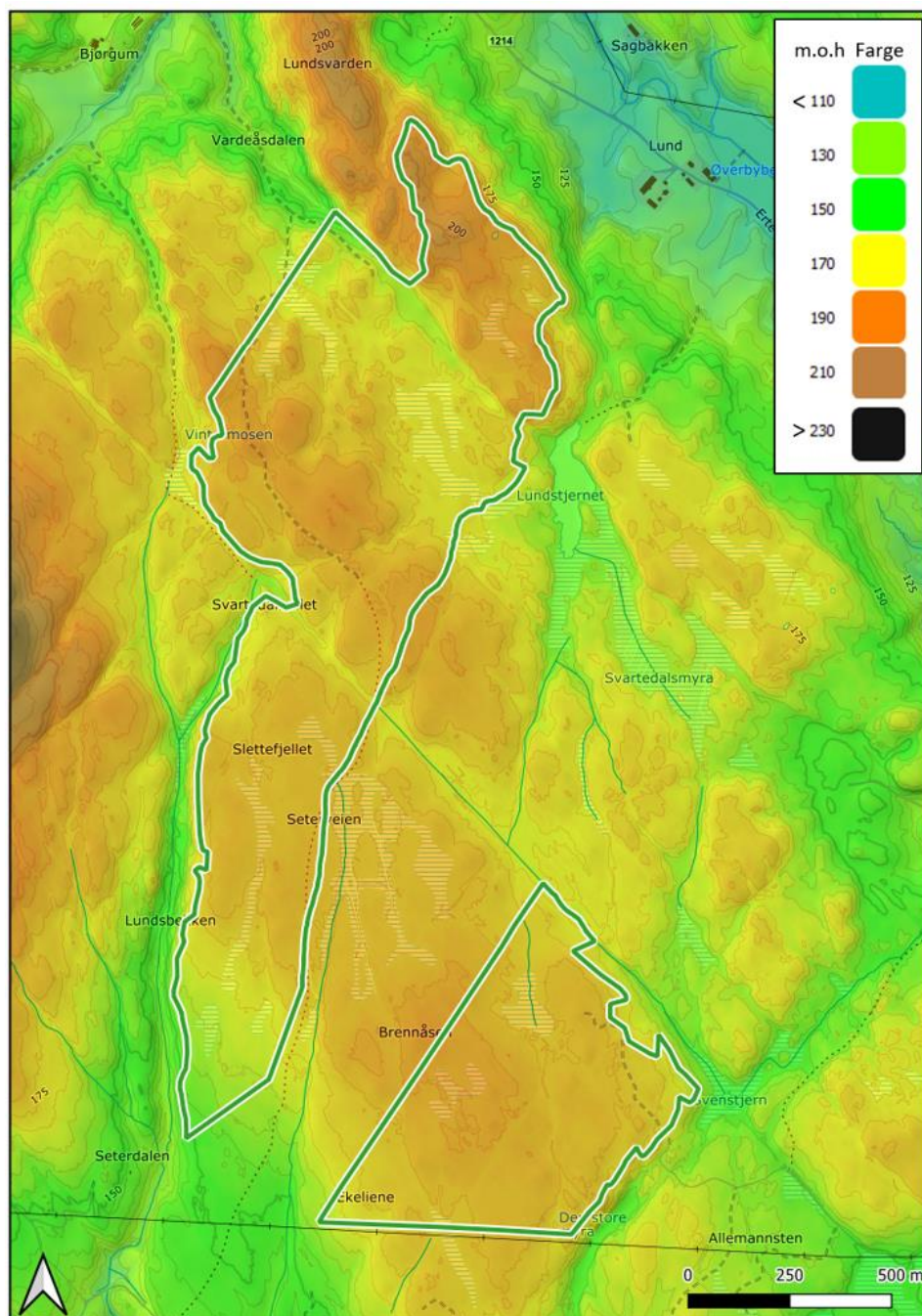
Figur 3-5 Flomaktsomhetszone innenfor og i nærheten av planområdet

3.5 Helning og terrengendringer

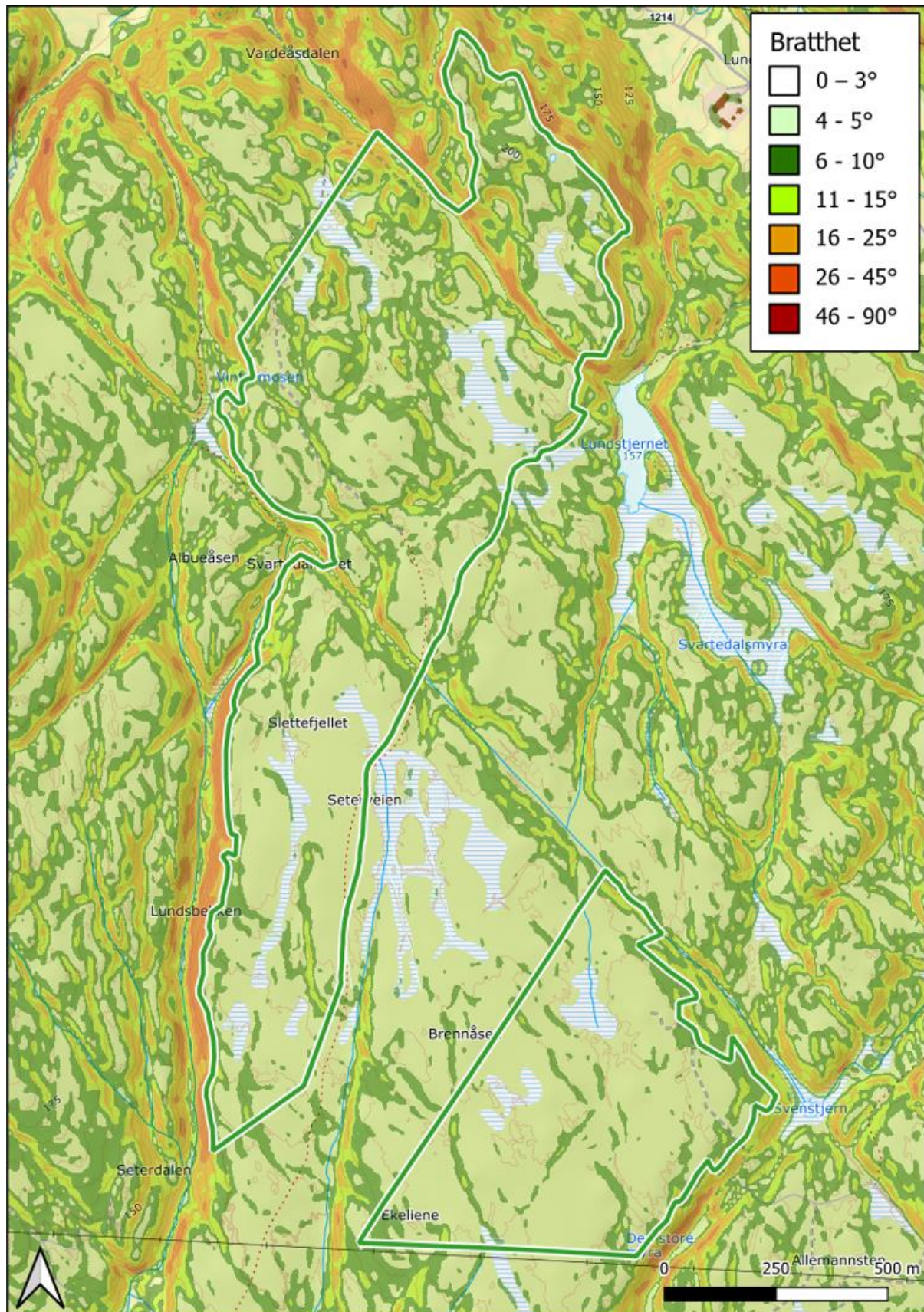
Figur 3-6 viser terrenget innenfor og i nærhet til planområdet. Som figuren indikerer, så er store deler av arealet relativt flatt, med en helling mellom 0-3 grader eller 3-5 grader. I de nordlige delene av området er planområdet mer kupert med noen dalsøkk. Terrenget og eventuelle teknologivalg vil bli vurdert nærmere i konsekvensutredningen og detaljprosjektering. Som nevnt tidligere så vil Tiltakshaver vurdere monteringsystemer som er spesielt designet for å kunne håndtere variasjonen i terrenget, mens partier som er for bratte, vil kunne forbli fysisk uberørt.

Ifølge NVEs data så er hverken planområdet eller området rundt planområder klassifisert som fare- eller risikosone for kvikkleire (KvikkleireFaregrad & KvikkleireRisiko).

Deler av området ligger imidlertid innenfor en aktsomhetszone for kvikkleireskred i nærhet av myr, noe som vil bli nærmere beskrevet og vurdert som en del av konsekvensutredningen (KU).

Figur 3-6 Høyde over havet i innenfor og i direkte nærhet til planområdet

Figur 3-7 Helning innenfor og i nærhet av planområdet

3.6 Kulturminner

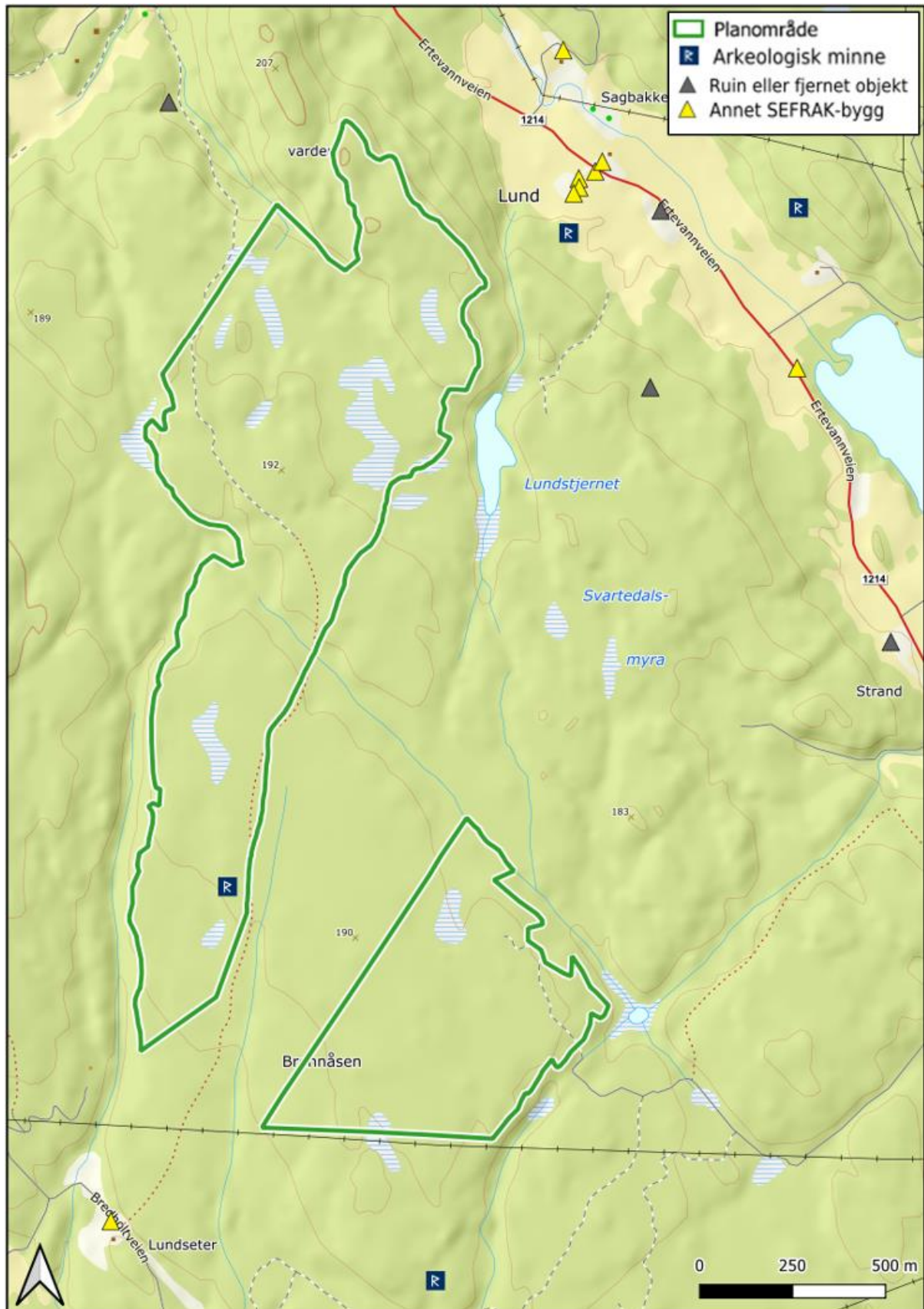
Kartdata fra Askeladden og miljødirektoratet/riksantikvaren viser ett registrert kulturminne innenfor det vestlige delområdet, se Figur 3-8. Kulturminnet er kalt «Brenna, Gravminne» og er et automatisk fredet Rundrøys fra bronsealder/jernalder (ID 19559).

Utover denne så er det to automatisk fredet kulturminner i nærhet til ett av adkomstmulighetene sør for det østlige delområdet vist i Figur 2-3. Den nordlige av disse to er en rundaktig røys fra førreformatorisk tid (ID 75115-1) ca. 9 m fra eksisterende sti, og det sørlige av disse er en gammel boplass fra eldre steinalder (ID 142009-1). Gitt kulturminnets nærhet til mulig adkomstvei for prosjektet, vil det bli foretatt vurderinger for å sikre at eventuelle fysiske tiltak i forbindelse med prosjektet ikke vil berøre kulturminnet direkte.

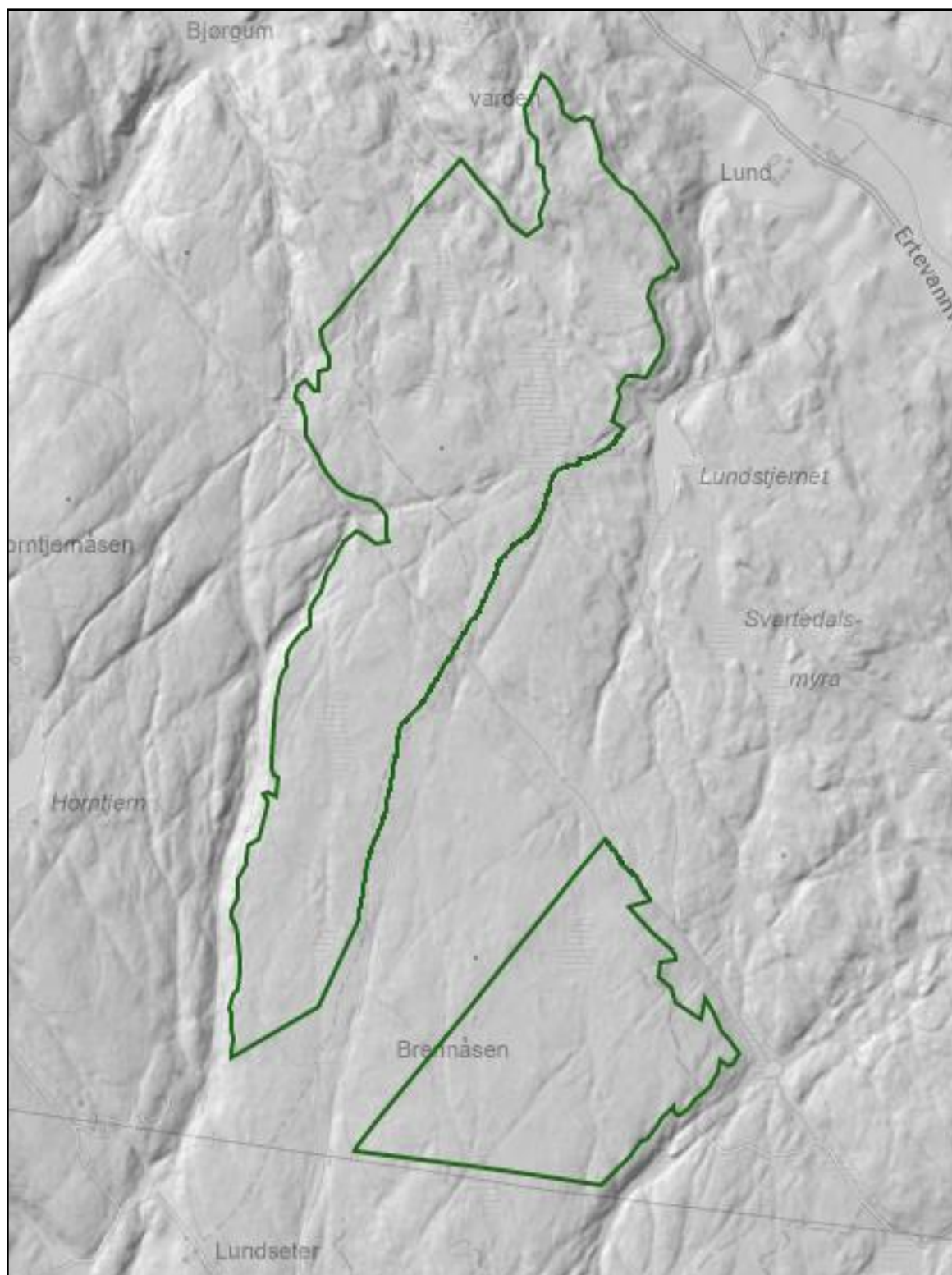
De identifiserte kulturminnene beskrevet ovenfor samt potensiale for ytterligere funn vil bli undersøkt/vurdert nærmere som en del av konsekvensutredningen, men i utgangspunktet så vil disse bli bevart og sikret mot direkte fysisk påvirkning.

Tiltakshaver og grunneiere har ikke kjennskap til noen kullgroper innenfor eller i direkte nærhet av planområdet og Tiltakshaver kan ikke se at NVEs terrengmodell viser noen lokale fordypninger som skulle kunne indikere kullgroper, se Figur 3-9.

Det vil gjennom konsekvensutredningen også bli avklart hvorvidt undersøkelsesplikten kan anses avklart og om det er nødvendig å gjennomføre en nærmere kulturminnesundersøkelse i henhold til §9 av kulturminneloven.

Figur 3-8 Kulturmiljø innenfor og i nærhet til planområdet

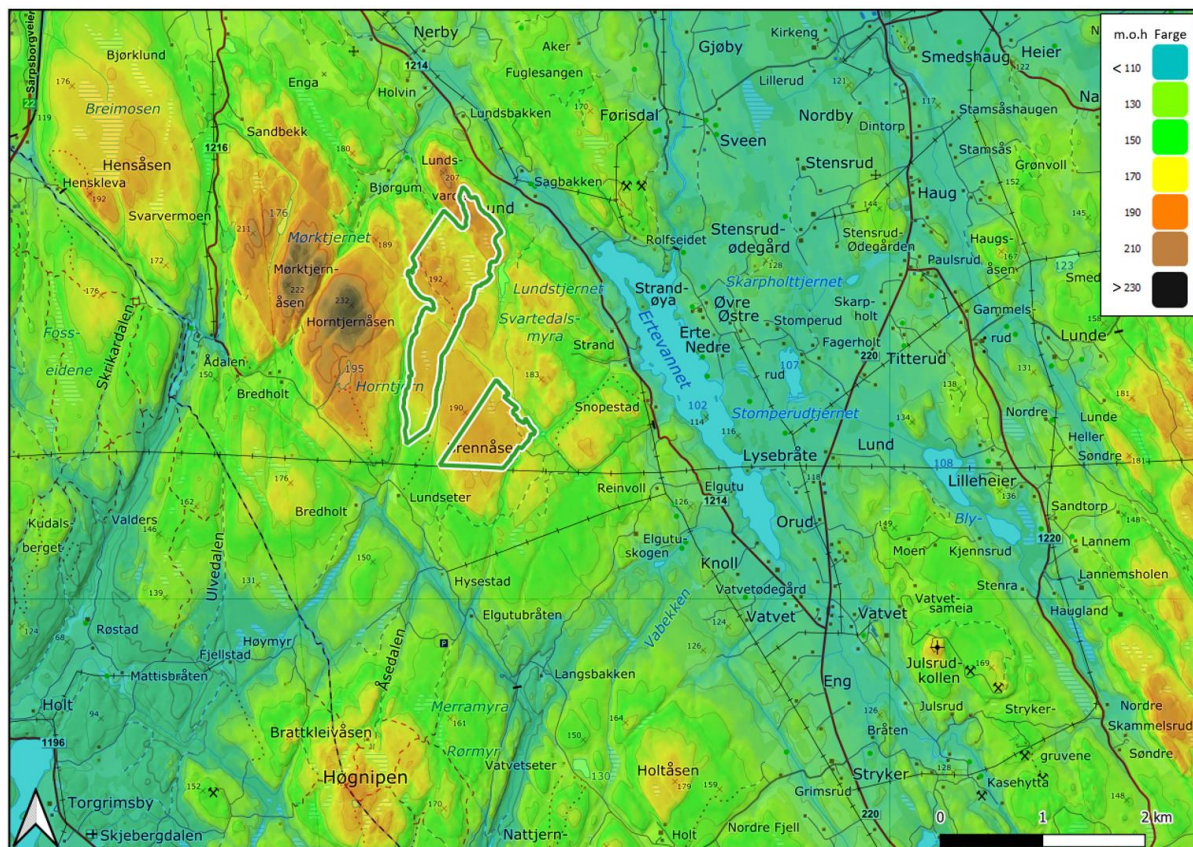
Figur 3-9 Terrengmodell av planområdet fra NVEs kartdata

3.7 Landskap og visuell påvirkning

Det er forventet at utbygging av solkraftverket vil kunne ha negativ visuell påvirkning på omgivelsene. Ca. halvparten av planområdet består i dag av hogstfelt, og landskapet er allerede merkbart endret som følge av hogsten. Anlegget vil kunne være synlig fra områdene rundt, selv om eksisterende skog og vegetasjon samt høydeforskjeller antas å redusere innsyn i de fleste retninger.

Figur 3-10 viser terrenget med høyde over havet ved prosjektet og i regionen generelt. Noen nærliggende topper ligger noe høyere enn prosjektet, og det kan forventes at anlegget vil være synlig fra disse stedene, særlig toppene Mørktjernåsen og Horntjernåsen vest for prosjektet, noe som kan resultere i negative visuelle virkninger.

Visuell påvirkning vil bli vurdert i KU-utredningene, sammen med vurdering av potensielle avbøtende tiltak for å redusere visuelle virkninger. Et eksempel på et slikt tiltak kan være å bevare skog i noen områder for å redusere innsyn til Prosjektet.

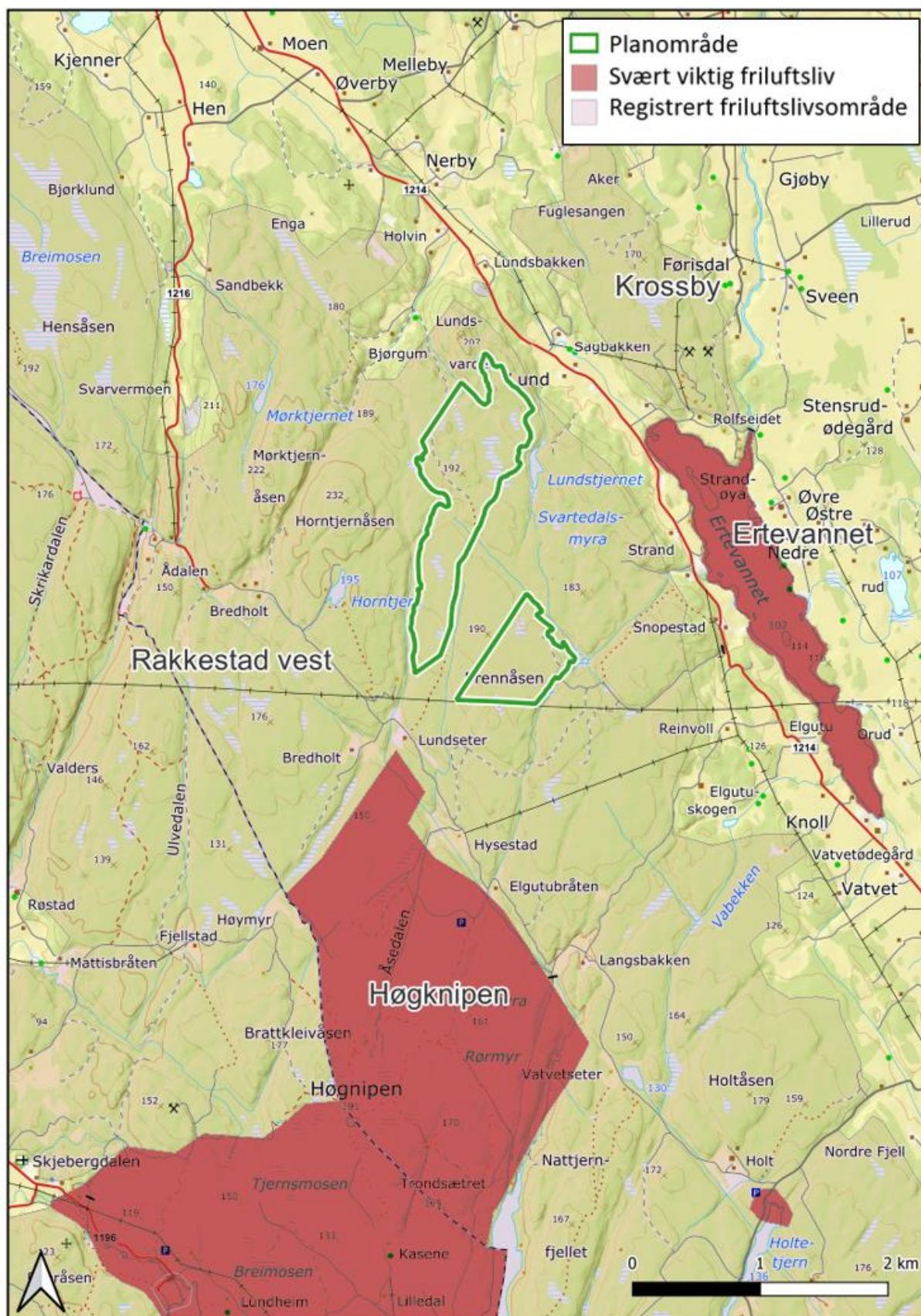
Figur 3-10 Høyde over havet i området rundt Prosjektet

3.8 Friluftsliv

Prosjektet ligger innenfor et registrert friluftslivsområde «Rakkestad vest» som er et område på ca. 43 000 dekar klassifisert som et utfartsområde med områdeverdien "Registrert friluftslivsområde" (ID FK00018413). Området er beskrevet som et sammenhengende friluftsområde med middels opplevelseskvaliteter, men der klassifisering av tilrettelegging er "Ikke tilrettelagt".

Ca. 600 meter sør for planområdet begynner friluftslivsområdet Høgnipen som er kategorisert som svært viktig friluftslivsområde. Høgnipen er et ås parti hvor høyeste punkt er 191 meter over havet, og på Høgnipa er det et 5,5m høyt utkikkstårn. Det er et turområde med flere registrerte turstier og høy kulturhistorisk verdi, med fangstboplasser som er datert til ca. 9600 BP (før nåtid), som anses være blant Norges eldste fangstboplasser. Ifølge Miljødirektoratet er brukerfrekvensen i området «Ganske stor» og er «Ganske godt tilrettelagt». Høgnipen er på omtrent på samme høyde over havet som Prosjektet, og det er sannsynlig at i hvert fall deler av Prosjektet vil være synlig fra åsen, avhengig av skogdekke mellom Høgnipen og planområdet, samt på anleggets utforming og plassering.

Ca. 900 meter øst for planområdet ligger friluftslivsområdet Ertevannet som også er kategorisert som svært viktig friluftslivsområde som brukes primært for rekreasjon og fiske. Grunnet avstanden, høydeforskjellen og terrenget så forventer Tiltakshaver imidlertid at Prosjektet ikke vil ha noe eller veldig lite konsekvenser for dette friluftslivsområdet.

Figur 3-11 Kartlagt verdi av friluftslivsområde i nærhet av planområdet

Deler av planområdet brukes i dag til jakt og bærplukking. Området inngår i Høgknipen utmarkslag i forhold til jakt på småvilt. Prosjektet vil sannsynligvis fortrenge jakt fra de delene av planområdet som

tas i direkte bruk for solkraftanlegget. Som nevnt i kapittel 2.5.1 så vil det i konsekvensutredningen bli vurdert hvorvidt gjerder skal brukes rundt endelige tiltaksområdet. Dersom det blir aktuelt å sette opp gjerder, vil man gjennom detaljprosjekteringen kunne utrede utforminger som begrenser eventuelle ulemper for friluftslivet i og nær planområdet mest mulig.

Prosjektets innvirkning på friluftslivet, både i og i nærheten av planområdet vil bli utredet og vurdert som en del av konsekvensutredningen. Identifisering av mulige avbøtende tiltak, som kan inkludere tilpasninger av prosjektets utforming og planområde, vil kunne være aktuelt. Andre mulige tiltak for å kompensere for ulemper prosjektet påfører på friluftslivet kan inkludere etablering av benker/sittegrupper, gapahuker, omlegging av eventuelt eksisterende stier, eller etablering av nye stier og fasiliteter som stimulerer til økt bruk av området.

3.9 Forholdet til andre planer

Nedenfor følger en oversikt til hvordan Prosjektet forholder seg til private og kommunale planer.

3.9.1 Private planer

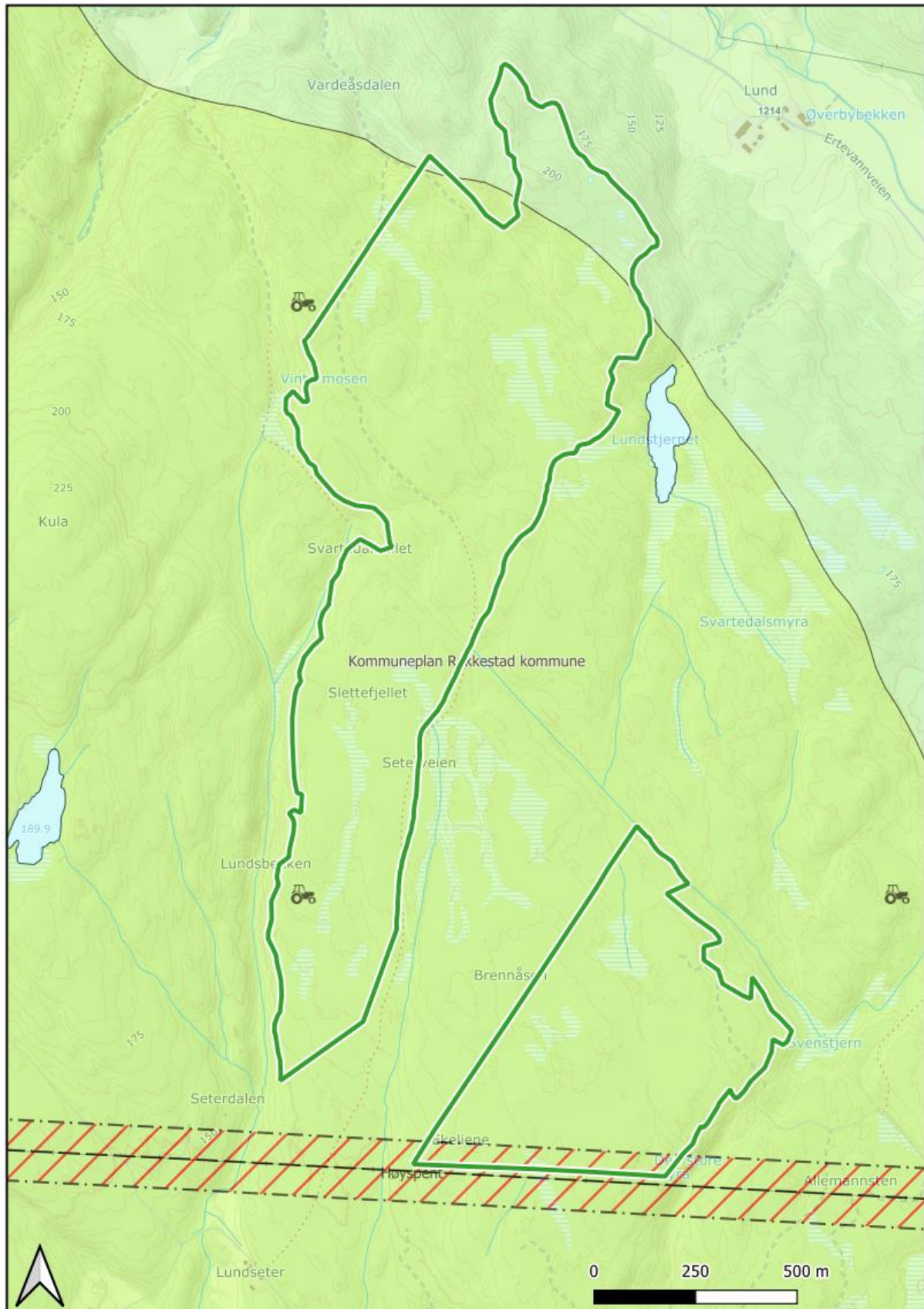
Grunneierne bedriver i dag skogsbruk og jakt innenfor planområdet. Tiltakshaver er ikke kjent med at det foreligger andre private planer innenfor eller i direkte nærhet til planområdet. Oversikt på avtaler med grunneiere er vist i kapittel 2.2.

3.9.2 Kommunale planer og kontakt med Rakkestad kommune

I kommuneplanens nåværende arealdel så er hele området regulert som LNFR-område, se Figur 3-12. Som fremgår av figuren overlapper avgrenset planområde i sør også delvis med «Faresone høyspenningsanlegg» da avgrenset planområde er trukket helt inntil ryddebeltet for eksisterende 420 kV (Hasle- Borgvik).

Tiltakshaver informerte administrativ ledelse i Rakkestad kommune på overordnet nivå om Prosjektet i møte 25 juni 2024. I tidligere møte med kommunen kom det frem at arbeid med rullering av kommuneplanens arealdel pågår og at en ny plan vil bli gjort offentlig innen kort tid. Rakkestad kommune kunne midlertid informere om at areal/planstatus for avgrenset planområde for Prosjektet vil være uforandret i forhold til nåværende status (området vil fremdeles ligge inne som LNFR-område). Rakkestad kommune informerte også om at det i den oppdaterte kommuneplanen er lagt inn hensynssone for friluftsliv i et større sammenhengende område øst i kommunen (Fjella-områdene) der det er foreslått reguleringsbestemmelser som går på at det innenfor disse områdene ikke er ønsket etablering av sol og vindkraftverk. Avgrenset planområde for Prosjektet ligger ikke innenfor denne foreslåtte hensynssone.

I møte med Rakkestad kommune informerte også Tiltakshaver at denne melding blir sendt inn til NVE i løpet av kort tid.

Figur 3-12 Planområde sammen med kommuneplanens arealdel.

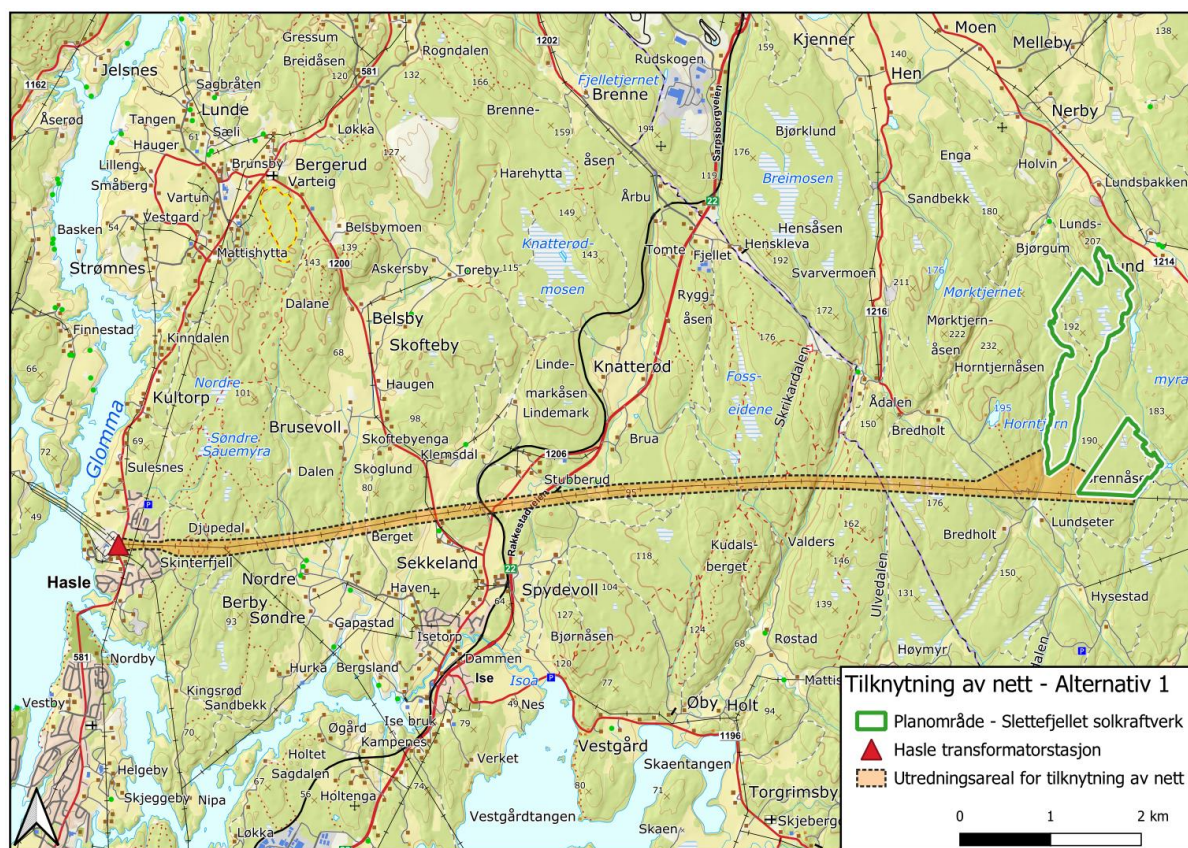
3.10 Utredningsareal for nettilknytning

Som nevnt i kapittel 2.7.2, har Tiltakshaver identifisert ulike utredningsarealer for nettilknytning. Alternativene for nettilknytning er enten en direkte tilknytning mot Hasle transformatorstasjon langs eksisterende 420 kV luftlinje (Hasle – Borgvik), eller en felles nettilknytning med nærliggende Hensåsen Solkraftverk. Vurderingene er basert på prinsippet om at det er ønskelig å følge eksisterende kraftledningsnett så langt det er mulig, samtidig at det er ønskelig med så kort kraftlinje som mulig.

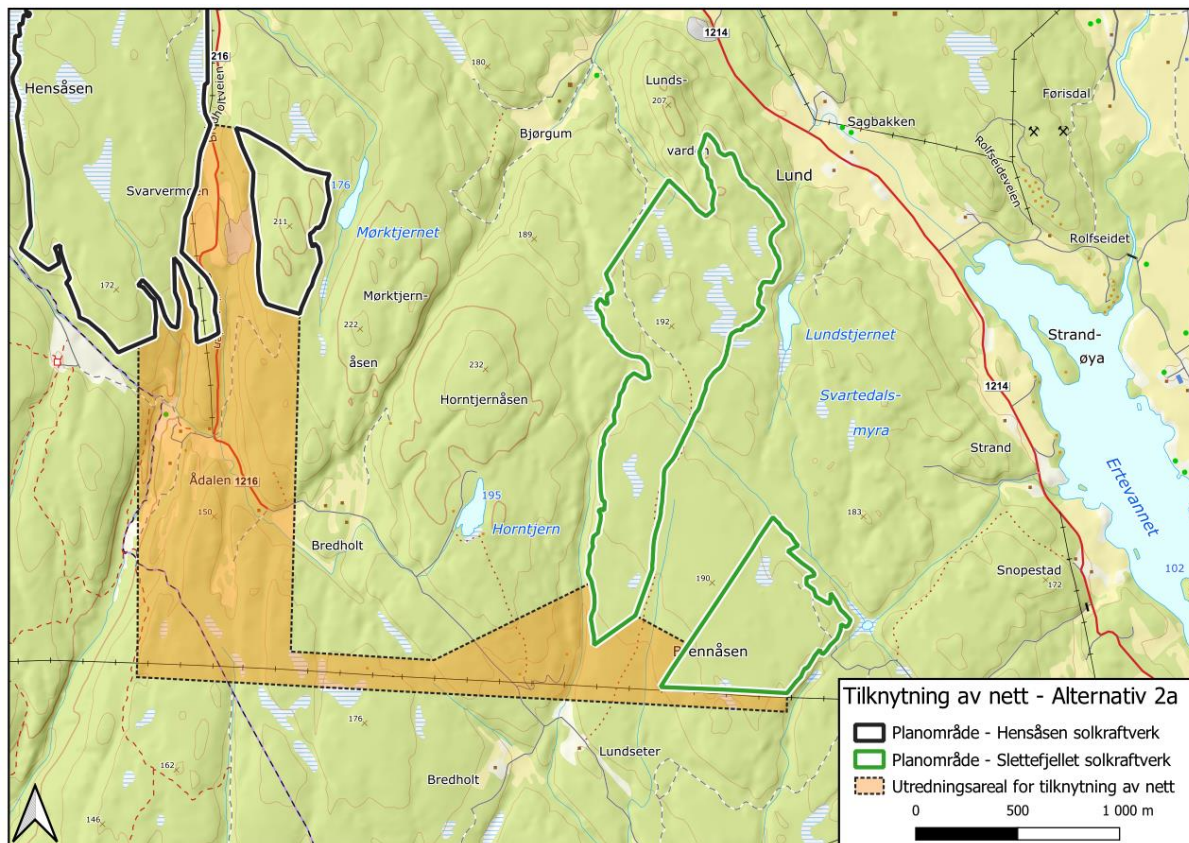
For nettilknytningsalternativ 1 følger utredningsområdet de sørlige kantene mellom prosjektets to delområder ned til eksisterende 420 kV luftlinje (Hasle-Borgvik) og langs eksisterende linje frem til Hasle transformatorstasjon. Se Figur 3-13.

For tilknytningsalternativ 2a følger utredningsområdet de sørlige kantene mellom prosjektets to delområder ned til eksisterende 420 kV luftlinje (Hasle-Borgvik), så videre nord opp til Hensåsen Solkraftverk. Se Figur 3-14.

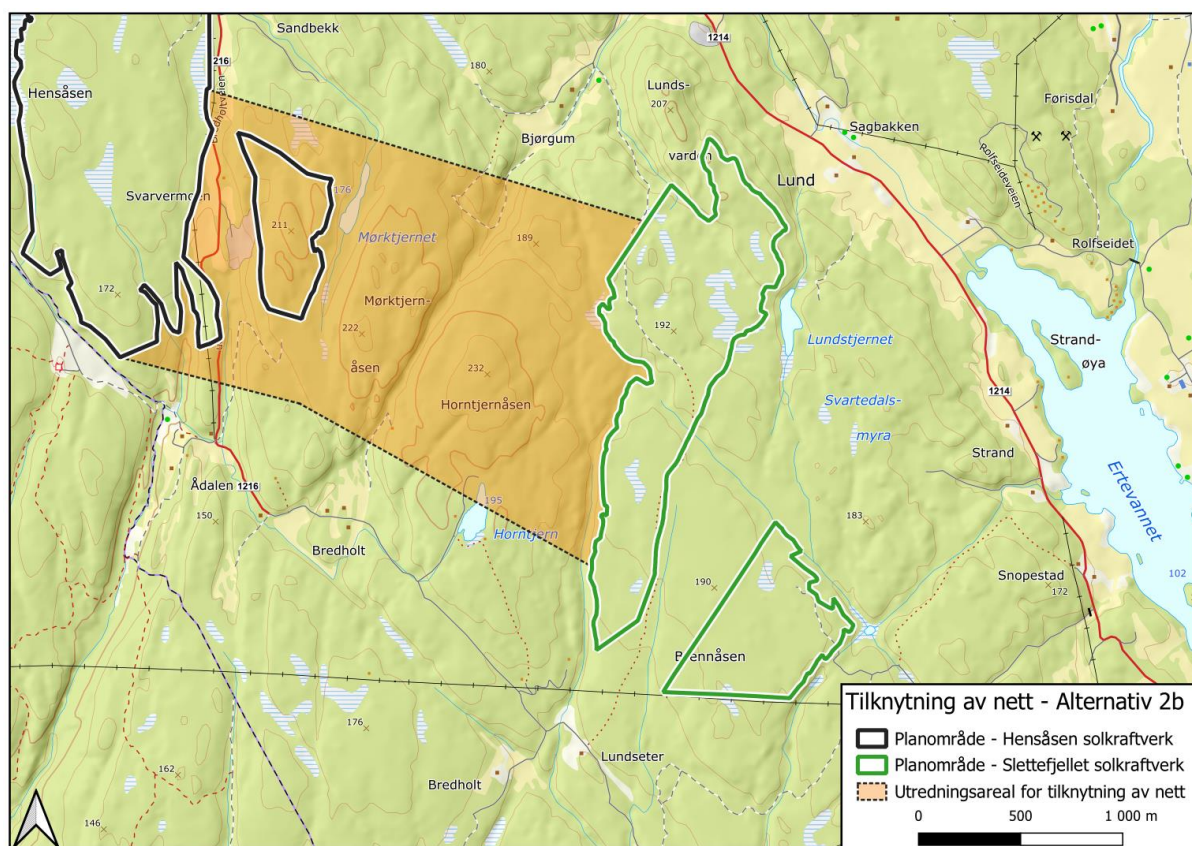
For tilknytningsalternativ 2b vil en ny 132 kV luftlinje bli bygget med kortest mulig avstand fra Slettefjellet solkraftverk til transformatorstasjonen i Hensåsen solkraftverk. Se Figur 3-15.

Figur 3-13 Foreslått utredningsområde alternativ 1 for tilknytning til Hasle transformatorstasjon.

Figur 3-14 Foreslått utredningsområde (2A) for tilknytning til Hensåsen solkraftverk.

Figur 3-15 Foreslått utredningsområde (2B) for tilknytning til Hensåsen solkraftverk.

I Tabell 3-1 har Tiltakshaver presentert en forenklet oversikt over temaene diskutert i tidligere kapitler, spesifikt relatert til utredningsområdet for den nye nett-traséen, slik det er vist i det tilhørende kartene ovenfor for de tre ulike alternativene. Hvorvidt respektive tema vil bli berørt vil være avhengig av plassering innenfor det faktiske utredningsområdet. Dette vil bli vurdert nærmere som en del av KU. Utover utredningsområdene for tilknytning som er beskrevet og vist i kart ovenfor, så vil det videre være behov for å vurdere konsekvenser av nett-traséen langs eksisterende nett frem til Hasle transformatorstasjon. Eksakt linje-trasé langs eksisterende kraftlinje, for eksempel på hvilken side av den eksisterende linjen det vil være mest hensiktsmessig å bygge, grunnet for eksempel hensyn til boliger og forskjellige sensitive arealer/verdier, vil bli vurdert nærmere i konsekvensutredning og prosjektering av de linje-traséer som ønskes nærmere utredet. Som tidligere beskrevet i dokumentet ser det ut fra en overordnet vurdering ut til å være mulig med en parallell føring på nordsiden av eksisterende 420 kV kraftlinje (Hasle – Borgvik).

Igen påpekes det at området for linje-traséen fra prosjektområdet frem til Hasle transformatorstasjon kun er vurdert på et overordnet nivå og det vil kunne være aktuelt at ny linje-trasé avviker fra eksisterende kraftlinjenett på deler av strekningen.

Tabell 3-1 Forenklet oversikt på mulige konsekvenser for respektive utredningsområde for tilknytning av nett

Tema	Utredningsområde alt. 1	Utredningsområde alt. 2A	Utredningsområde alt. 2B
Arealtyper	Området består av skog med blandet bonitet, mest lav bonitet med også noe skog med middel og høy bonitet.	Området består av dyrket mark og skog med blandet bonitet, mest lav bonitet med også noe skog med middel og høy bonitet.	Området består av dyrket mark og skog med blandet bonitet, mest lav bonitet med også noe skog med middel og høy bonitet. Det er også noen myrer i tillegg til områder med litt dyrkbar mark.
Naturmangfold	Det er en MiS-registrering, men ingen vernede områder eller rødlistede arter.	Området har noen MiS-registreringer av forskjellig kategori. Det er registrert rødlistede arter i den nordligste delen; Ask (2015 & 2020).	Det er flere MiS-registreringer av forskjellig kategori, men ingen vernede områder. Det er registrert rødlistede arter; Gubbeskjegg (1996), Ask (2015 & 2020).
Vann og flomaktssomhet	Området har flere bekker med aktsomhetssone for flom.	Området har flere bekker med aktsomhetssone for flom.	Området har flere bekker med aktsomhetssone for flom.
Helling og terreng	Terrenget er relativt flatt med noen mindre bakker/åser.	Terrenget er relativt flatt med noen mindre bakker/åser.	Terrenget er relativt flatt, men noe mer kupert enn de to andre alternativene, bla. med to større åsene; Mørktjernåsen & Horntjernåsen.
Kulturminner	Ingen kulturminner er registrert i området.	Et registrert kulturminne som ikke er fredet.	Det er et registrert kulturminne med vernestatus; uavklart. Det er også et avkrefte kulturminne nærmere Hensåsen.
Friluftsliv	Hele utredningsområdet er registrert som friluftsområde.	Hele utredningsområdet er registrert som friluftsområde. Rett vest for utredningsområdet ligger	Hele utredningsområdet er registrert som friluftsområde.

		Østtorphytta som er et viktig friluftsområde.	
Kommuneplan	Området er LNRF-område og har noe bebyggelse.	Området er LNRF-område og har litt spredt boligbebyggelse. Innenfor utredningsarealet, langs bredholtveien, foregår det råstoffutvinning.	Området er LNRF-område og har litt spredt boligbebyggelse. Innenfor utredningsarealet, langs bredholtveien, foregår det råstoffutvinning.

4 Forslag til utredningsprogram

I dette kapittel presenterer Tiltakshaver et forslag til utredningsprogram for solkraftverket og tilhørende infrastruktur som kraftledninger, internveger, etc. En liste over forslag på fagtema som skal bli vurdert er vist Tabell 4-1 i kapittel 4.2. Forslaget tar utgangspunkt i NVEs veiledere for «*Konsekvensutredningsprogram ved frivillig melding*» på NVEs hjemmeside ([lenke](#)). På bakgrunn av utkastforslaget og innkomne høringsuttalelser vil NVE fastsette et endelig utredningsprogram. Myndigheter, og privatpersoner og interesseorganisasjoner etc. anmodes til å komme med innspill for at sikre at alle relevante tema blir vurdert.

Konsekvensutredningen skal oppfylle kravene i konsekvensutredningsforskriften og anbefalt metodikk og veiledning fra Miljødirektoratet og NVE skal benyttes. Det følger blant annet av denne at det skal benyttes anerkjent metodikk og at utredningene skal gjennomføres av personer med faglig relevant kompetanse samt at utredningene skal baseres på eksisterende kunnskap. Tiltak som kan redusere eventuelle negative virkninger i anleggs- og/eller driftsfasen beskrives for alle fagtemaer. Dersom det finnes spesielle lokaliteter eller områder som bør ivaretas, skal dette fremgå av vurderingene.

I tillegg til de konkrete anbefalingene for utredningen av hvert fagtema som listes opp i de påfølgende kapitlene, skal følgende legges til grunn for alle utredningene.

- Virkningene av alle deler av solkraftverket med tilhørende veier, kraftledninger, bygninger, gjerder, installasjoner, planering og arealinngrep (heretter omtalt som tiltaket), skal utredes.
- Både positive og negative virkninger av tiltaket skal belyses.
- Både virkninger av midlertidige inngrep i anleggsfasen og virkninger i driftsfasen skal belyses.
- Avbøtende tiltak som kan redusere eventuelle negative virkninger i anleggs- og/eller driftsfasen skal belyses.
- Sumvirkninger skal vurderes for alle relevante tema. Eksempel på sumvirkninger kan være visuelle virkninger fra solkraftverket og andre planlagte tiltak i nærheten.
- Det skal redegjøres kort for datagrunnlag og metoder som er benyttet for å vurdere virkningene av tiltaket. Usikkerheten i vurderingene skal drøftes. Basert på dette skal behovet for forundersøkelser og etterundersøkelser vurderes og beskrives, herunder hvordan de gjennomførte utredningene kan inngå i et ev. forskningsdesign.
- Dersom den videre prosjektutviklingen viser at enkelttema eller angitt metodikk er irrelevant for dette tiltaket, skal utredningen tilpasses og/eller begrenses til det faktiske behovet for å belyse saken. Alle avvik fra utredningsprogrammet må begrunnes.
- Hvert tema skal utredes separat. Temaenes innvirkning på hverandre bør omtales der det er relevant. Så langt det er mulig, skal dobbelttelling av virkninger unngås.
- Informasjon skal innhentes fra aktuelle interesseorganisasjoner, fra lokale og regionale myndigheter og andre med relevant lokalkunnskap.
- For de temaene der kunnskapsgrunnlaget er for mangelfullt til å kunne vurdere virkninger av tiltaket, skal det innhentes ny kunnskap. I de tilfeller der nye registreringer blir gjennomført, skal det oppgis dato for feltbefaringer, befaringsrute og hvem som har utført feltarbeidet og registreringene. Data som samles inn i forbindelse med utredningsarbeidet skal legges inn i relevante offentlige databaser/registre, jf. Miljødirektoratets veileder M-1324.

4.1 Beskrivelse av tiltaket

4.1.1 Begrunnelse for tiltaket

- Behovet for tiltaket skal begrunnes.
- Det skal begrunnes hvorfor tiltaket er omsøkt på den valgte lokaliteten.

4.1.2 Beskrivelse av planområdet, arealinngrep og komponenter

- Planområdets avgrensning skal beskrives og vises på kart, inkl. innstrålingssoner rundt selve solkraftverket. Det skal gjøres ifølge NVEs krav til kart.
- Tiltakshaver skal beskrive og vise på kart konkret plassering av alle komponenter og arealinngrep som solcellepaneler, gjerder, transformatorstasjon(er), omformer(e), adkomst- og internveier, bygninger, eventuelle riggplasser/hjelpeanlegg o.l. Det skal fremgå av beskrivelsen hva som er midlertidig arealbruk i anleggsperioden og hva som er permanent arealbruk i driftsperioden (etter istandsetting).
- Planlagt terrengarbeid og ev. planering skal beskrives. Det skal komme frem hvordan tiltaket vil endre terrengformasjonen i planområdet.
- Det totale arealbehovet skal beregnes. Både midlertidig arealbruk i anleggsperioden og den permanente arealbruken i driftsperioden (etter istandsetting) skal tallfestes.
- Det skal beskrives hvordan nødvendig transport knyttet til realisering av tiltaket er tenkt gjennomført.
- Det skal gis et anslag over mengde anleggstrafikk som er nødvendig for gjennomføringen av tiltaket.
- Aktuelle traseer for adkomstvei skal beskrives og vises på kart.
- Lokale virkninger for direkte påvirket bebyggelse knyttet til anleggsfasen skal beskrives, herunder tema som støy, støv, virkninger for veitrafikk o.l.
- Forventet type og mengde avfall skal beskrives samt håndteringen av dette, herunder resirkuleringsmuligheter ved nedlegging.
- Det skal gis en kort beskrivelse av hvordan arealinngrepet planlegges tilbakeført etter endt konsesjonsperiode.
- Usikkerheten i tiltaksbeskrivelsen skal beskrives, herunder hva som kan bli endret i den videre detaljplanleggingen av tiltaket. Det skal redegjøres for hvilke forhold som vil bli nærmere avklart og beskrevet i en detaljplan dersom det blir gitt konsesjon.

4.1.3 Beskrivelse av nettilknytning

- Tiltakshaver skal beskrive kapasitet i nettet og eventuelle behov for forsterkninger av eksisterende nett. Dokumentasjon fra berørte nettselskaper skal vedlegges søknaden.
- Det skal beskrives hvordan anlegget skal tilknyttes eksisterende nett og transformatorstasjon

4.1.4 Beskrivelse av energiproduksjon og kostnader

- Forventet elektrisitetsproduksjon skal beskrives. Anleggets forventede produksjonsprofil skal helst fremlegges med timesoppløsning. Forutsetningene for beregningen skal oppgis, og faktorer som påvirker produksjonen skal vurderes, herunder hvilke(t) værår

produksjonsprofilen er basert på, antagelser for soiling og snøtap, om modulene er ensidige eller tosidige, solfølging etc.

- Tiltakets antatte investeringskostnader skal oppgis, inkl. kostnader for nettilknytning og årlige drifts- og vedlikeholdskostnader. Størrelse og tidspunkt for forventet reinvestering i omformer(e) skal beskrives.
- Det skal gis en beskrivelse av anleggets levetid, forventet degradering og kostnader knyttet til nedlegging av anlegget og tilbakeføring av landskap.
- Dersom anlegget planlegges ved bruk av batteri for effektutjamning eller kjøp og salg av energi, skal dette begrunnes og beskrives med energilagringsskapasitet, kapasitet på opplading og utlading mv.

4.1.5 Beskrivelse av nullalternativ, andre planer og annet lovverk

- Forholdet til andre planer og tiltak i influensområdet skal beskrives, herunder
 - kommunale planer
 - regionale planer
 - områder som er vernet, eller planlagt vernet, etter naturmangfoldloven, kulturminneloven, og plan- og bygningsloven. Det skal vurderes hvordan tiltaket eventuelt kan påvirke verneformålet, hvordan tiltaket kan tilpasses vernet og opplyses om det er behov for søknad om dispensasjon fra vernebestemmelsene.
- Hvilke offentlige tillatelser som tiltaket krever etter annet lovverk enn energiloven skal angis, og det skal opplyses om status for innhenting av disse.
- Hvilke privatrettslige tillatelser som vil være nødvendige for gjennomføring av tiltaket skal beskrives.
- Nullalternativet skal beskrives, dvs. forventet situasjon i plan- og influensområdet dersom solkraftverket ikke blir realisert, i tråd med gjeldende veileder fra Miljødirektoratet.

4.2 Forslag til fagtema som skal bli vurdert i konsekvensutredningen

Tabell 4-1 nedenfor viser forslag til fagtema som skal bli vurdert i konsekvensutredningen. Forslaget er utformet etter det tabellformat som er beskrevet i NVE veiledere for «Konsekvensutredningsprogram ved frivillig melding», som inkluderer en liste på de første 21 fagtema i listen nedenfor. Utover disse har Tiltakshaver som forslag at prosjektet også skal utrede tema «elektromagnetiske felt». Dette er lagt til lengst ned i Tabell 4-1.

1. Landskap
2. Kulturminner
3. Friluftsliv
4. Støy
5. Folkehelse
6. Naturtyper
7. Vegetasjon
8. Dyreliv
9. Fremmende arter

10. Geologisk mangfold
11. Samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10
12. Andre sumvirkninger
13. Samfunnssikkerhet
14. Naturfare
15. Vassdrag
16. Vann- og grunnforurensning
17. Klima
18. Landbruk
19. Mineralressurser
20. Lokalt og regionalt næringsliv
21. Annen infrastruktur
22. Elektromagnetiske felt

Tabell 4-1 Oversikt på fagtema som skal bli vurdert i konsekvensutredningen

Fagtema fra NVEs veiledere	Tiltakshavers kommentar
<p>1. Landskap</p> <p>Hvorfor Solkraftverk kan innebære vesentlige landskapsinngrep selv om de kan være lite synlige på lang avstand. I en konsekvensutredning er det viktig å få klargjort det faktiske landskapsinngrepet og den faktiske synligheten til anlegget, slik at NVE og andre får et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag.</p> <p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • beskrive landskap og landskapsverdier i plan- og influensområdet, og vise dette på kart og billedillustrasjoner • vurdere tiltakets virkninger for landskap og landskapsverdier, herunder virkninger knyttet til planering og andre terrenginngrep • utarbeide fotorealistiske visualiseringer som gir et representativt inntrykk av tiltakets visuelle virkninger nært selve tiltaket og sett fra avstand (mellom 0-5 kilometer, avhengig av solkraftverkets størrelse og synlighet). De fotorealistiske visualiseringene skal illustrere selve tiltaket, herunder omformere, transformatorer, gjerder, batterier osv., og gi en god forståelse av de planlagte inngrepene. <p>Metode Utredningen skal gjennomføres med anerkjent metodikk etter</p>	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>

<p>gjeldende KU-veileder fra Miljødirektoratet og Riksantikvaren. Klassifiseringen i NiN landskap skal brukes som referanse. Omfang av feltarbeid og faglig kvalifikasjonskrav for utreder skal beskrives. Visualiseringene skal utføres som fotomontasjer og/eller 3D-visualisering. Utreder skal velge ut representative fotostandpunkt, som nærliggende bebyggelse, ferdselsårer, friluftslivsområder, utkikkspunkt mm., der tiltaket kan bli synlig. Det bør innhentes forslag til fotostandpunkt fra kommunen, naboer og eventuelle relevante interesseorganisasjoner.</p> <p>Visuelle virkninger skal også vurderes for andre relevante temaer, som for eksempel kulturmiljø og friluftsliv.</p>	
<p>2. Kulturminner</p> <p>Hvorfor Solkraftverk kan påvirke kulturminner og kulturmiljøer. Det kan både være ved direkte inngrep, og gjennom visuelle virkninger som kan påvirke vår mulighet til å oppleve og forstå dem. Kulturminner og kulturmiljøer er en ikke-fornybar ressurs som må forvaltes med omhu til det beste for nåværende og kommende generasjoner.</p> <p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • beskrive kjente automatisk fredete, vedtaksfredete, nyere tids kulturminner og kulturmiljø i plan- og influensområdet og vise disse på kart • vurdere kulturminnenes og kulturmiljøenes verdi, og utarbeide et verdikart • vurdere potensial for funn av automatisk fredete kulturminner og vise dette på verdikartet • vurdere direkte, indirekte og visuelle virkninger av tiltaket for kulturminner og kulturmiljø • beskrive tiltak som kan redusere eventuelle negative virkninger i anleggs- og/eller driftsfasen • avklare med kulturminnemyndighetene om det må gjennomføres § 9-undersøkelser, jf. kulturminneloven, som en del av konsekvensutredningen • kort redegjøre for datagrunnlag og metoder som er benyttet for å vurdere virkningene av tiltaket. Usikkerheten i vurderingene skal drøftes. Basert på dette skal behovet for før- og etterundersøkelser vurderes. Dersom det vurderes som aktuelt med for- og etterundersøkelser, skal det beskrives hvordan de gjennomførte utredningene kan inngå i et forskningsdesign for slike undersøkelser. 	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>

<p>Metode</p> <p>Utredningen skal gjennomføres med anerkjent metodikk etter gjeldende KU-veileder fra Miljødirektoratet og Riksantikvaren. Riksantikvarens veileder Konsekvensutredning av kommuneplanens arealdel for tema kulturminner og kulturmiljøer (2015), kan benyttes så langt den passer.</p> <p>Data som samles inn i forbindelse med utredningsarbeidet skal legges inn i relevante offentlige databaser/registre. Omfang av feltarbeid og faglig kvalifikasjonskrav for utreder skal beskrives.</p> <p>Kulturmiljøforvaltningen skal kontaktes for vurdering av potensialet for funn av automatisk fredete kulturminner i plan- og influensområdet, informasjon om behov for befaringer og vurdering av om det mangler informasjon om viktige forhold.</p> <p>Dersom det eksisterer relevante LIDAR-data for plan- og influensområdet, skal disse benyttes i utredningen. I samiske områder må kravene over suppleres med utredning av samisk tro og tradisjon og samiske immaterielle kulturminner.</p>	
<p>3. Friluftsliv</p> <p>Hvorfor</p> <p>Solkraftverk kan påvirke friluftsliv ved at anlegget kan beslaglegge områder som brukes til turgåing og jakt. I de fleste tilfeller vil det sannsynligvis være behov for å gjerde inn anleggene, og anleggene vil dermed kunne sperre av større arealer.</p> <p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • beskrive kartlagte friluftslivsområder i plan- og influensområdet og vise disse på kart • beskrive dagens bruk av plan- og influensområdet til friluftsliv, herunder jakt og fiske. Viktige turstier mm. skal vises på kart. Alternative friluftslivsområder med tilsvarende aktivitetsmuligheter skal kort omtales • vurdere tiltakets virkninger for friluftslivsområder • beskrive tiltak som kan redusere eventuelle negative virkninger i anleggs- og/eller driftsfasen • kort redegjøre for datagrunnlag og metoder som er benyttet for å vurdere virkningene av tiltaket. Usikkerheten i vurderingene skal drøftes. Basert på dette skal behovet for før- og etterundersøkelser vurderes. Dersom det vurderes som aktuelt med før- og etterundersøkelser, skal det beskrives hvordan de gjennomførte utredningene kan inngå i et forskningsdesign for slike undersøkelser. 	<p>Tiltakshaver mener dette tema er relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>

<p>Metode</p> <p>Utredningen skal gjennomføres med anerkjent metodikk etter gjeldende KU-veileder fra Miljødirektoratet og Riksantikvaren, og Miljødirektoratets veileder M98-2013: Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder. Eventuell ny verdsetting av friluftslivsområder skal bygge på eksisterende kommunal kartlegging. Manglende dekning skal så langt som mulig koordineres med kommunen. Lokale og regionale myndigheter og organisasjoner, samt personer med relevant lokalkunnskap, skal kontaktes.</p>	
<p>4. Støy</p> <p>Hvorfor</p> <p>Selv om det er få deler av et solkraftverk som lager særlig mye lyd, viser erfaringer fra andre solkraftverk at deler av anlegget kan gi støyvirkninger for naboer. I tillegg kan det være vesentlige støyvirkninger i anleggsperioden.</p> <p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • vurdere om støy fra anlegget kan påvirke støyfølsom bebyggelse i anleggs- og driftsfasen • utarbeide støysonekart for solkraftverket i henhold til retningslinjene og grenseverdiene for industristøy. Bygninger med beregnet støynivå over L_{den} 40 dB skal angis på kartet. Det skal oppgis støynivå og avstand til den aktuelle støykilden for alle bygninger med et støynivå på over L_{den} 40 dB • beregne eventuell vesentlig sumstøy fra flere støykilder • vurdere behovet for avbøtende tiltak og beskrive aktuelle tiltak. <p>Metode</p> <p>Utredningen skal følge krav og veiledning i "Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging" (T-1442) og "Veileder om behandling av støy i arealplanlegging" (M-2061). Det skal redegjøres for metodebruk. Støysonekart skal utarbeides i henhold til beregningsmetoder i Miljødirektoratets veileder M-2061.</p>	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>
<p>5. Folkehelse</p> <p>Hvorfor</p> <p>Solkraftverk kan tenkes å ha betydning for befolkningens helse dersom anleggene båndlegger områder brukt til friluftsliv og jakt, eller dersom anlegget for eksempel medfører virkninger som støy. Summen av flere påvirkningsfaktorer kan også påvirke et områdes attraktivitet og kvaliteten på nærmiljø mm.</p>	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>

<p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> Gjøre en samlet vurdering av virkningene for befolkningens helse, basert på de tematiske vurderingene. Samlede virkninger av tiltaket sett i lys av allerede gjennomførte, vedtatte eller planlagte tiltak i influensområdet skal også vurderes. <p>Metode Kommunen er folkehelsemyndighet, og tiltakshaver bør avklare med kommunen eventuelle behov for vurderinger av virkninger for folkehelse.</p>	
<p>6. Naturtyper</p> <p>Hvorfor Et solkraftverk medfører inngrep som kan ha negative virkninger for naturtyper. For eksempel vil alle trær og busker i et solkraftverk måtte holdes ned, og solcellepanelene vil kaste skygge på bakken. Det kan også være aktuelt med bakkeplanering, hvor humus- og mineraljord må flyttes. Direkte inngrep i myr, og indirekte inngrep som påvirker vannivået, kan medføre at myras verdi blir vesentlig redusert.</p> <p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> gjennomføre kartlegging av naturtyper i planområdet og aktuelle traseer for adkomstvei vurdere hvordan tiltaket kan påvirke naturtyper i planområdet og aktuelle traseer for adkomstvei. Virkningene for naturtyper av nasjonal eller vesentlig regional interesse skal spesielt vurderes, jf. innsigelsesrundskriv T-2/16 beskrive tiltak som kan redusere eventuelle negative virkninger i anleggs- og/eller driftsfasen. Dersom det finnes spesielle områder som bør ivaretas, skal dette fremgå av vurderingene kort redegjøre for datagrunnlag og metoder som er benyttet for å vurdere virkningene av tiltaket. Usikkerheten i vurderingene skal drøftes. Basert på dette skal behovet for før- og etterundersøkelser vurderes. Dersom det vurderes som aktuelt med for- og etterundersøkelser, skal det beskrives hvordan de gjennomførte utredningene kan inngå i et forskningsdesign for slike undersøkelser. <p>Metode Utredningen skal gjennomføres med anerkjent metodikk etter gjeldende KU-veileder fra Miljødirektoratet og Riksantikvaren.</p>	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>

<p>7. Vegetasjon</p> <p>Hvorfor Et solkraftverk medfører inngrep som kan ha negative virkninger for rødlistede og forvaltningsprioriterte arter.</p> <p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • vurdere potensialet for funn av hittil ukjente forekomster av rødlistede og forvaltningsprioriterte arter i planområdet, jf. gjeldende norsk rødliste for arter • kartlegge arealer med høyt potensial for rødlistede og forvaltningsprioriterte arter, dersom disse kan bli vesentlig berørt av tiltaket • vurdere hvordan tiltaket kan påvirke truede, fredede og prioriterte arter av planter (inkludert moser), sopp og lav i planområdet, herunder tiltakets virkninger for økosystemene som er viktige økologiske funksjonsområder for disse artene • beskrive tiltak som kan redusere eventuelle negative virkninger i anleggs- og/eller driftsfasen. Dersom det finnes spesielle lokaliteter som bør ivaretas, skal dette fremgå av vurderingene • kort redegjøre for datagrunnlag og metoder som er benyttet for å vurdere virkningene av tiltaket. Usikkerheten i vurderingene skal drøftes. Basert på dette skal behovet for før- og etterundersøkelser vurderes. Dersom det vurderes som aktuelt med før- og etterundersøkelser, skal det beskrives hvordan de gjennomførte utredningene kan inngå i et forskningsdesign for slike undersøkelser. <p>Metode Utredningen skal gjennomføres med anerkjent metodikk etter gjeldende KU-veileder fra Miljødirektoratet og Riksantikvaren. Gjeldende norsk rødliste for arter og prioriterte arter i henhold til naturmangfoldloven § 23 skal benyttes.</p>	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>
<p>8. Dyreliv</p> <p>Hvorfor Solcellepaneler vil være lite egnet som leveområde for de fleste pattedyr og fuglearter. I tillegg til de direkte virkningene inne i planområdet, kan de indirekte virkningene være betydelige. Gjerder kan sperre trekkruiter for hjortevilt, og våtmark og vannspeil kan miste sin verdi som rasteområde for trekkfugler.</p>	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>

Tiltakshaver skal

- beskrive eksisterende registreringer av kritisk truede, sterkt truede og sårbare arter, jf. gjeldende norsk rødliste for arter
- utarbeide en oversikt over fuglearter i plan- og influensområdet som kan bli vesentlig berørt av tiltaket. I tillegg til rødlistede arter skal det fokuseres på prioriterte arter, ansvarsarter, jaktbare arter og arter som kan være sårbare for kollisjon med solkraftverk
- beskrive områdets verdi som økologisk funksjonsområde for hjortevilt
- vurdere potensialet for funn av hittil ukjente forekomster av rødlistede og forvaltningsprioriterte arter i plan- og influensområdet
- vurdere om tiltaket kan påvirke kritisk truede, sterkt truede og sårbare arter, herunder områdets verdi som økologisk funksjonsområde for slike arter
- vurdere hvordan tiltaket kan påvirke hjortevilt og fuglearter, jf. listen i kulepunktet over
- beskrive tiltak som kan redusere eventuelle negative virkninger i anleggs- og/eller driftsfasen. Dersom det finnes spesielle lokaliteter som bør ivaretas, skal dette fremgå av vurderingene
- kort redegjøre for datagrunnlag og metoder som er benyttet for å vurdere virkningene av tiltaket. Usikkerheten i vurderingene skal drøftes. Basert på dette skal behovet for før- og etterundersøkelser vurderes. Dersom det vurderes som aktuelt med for- og etterundersøkelser, skal det beskrives hvordan de gjennomførte utredningene kan inngå i et forskningsdesign for slike undersøkelser.

Metoder og gjennomføring

Utredningen skal gjennomføres med anerkjent metodikk etter gjeldende [KU-veileder fra Miljødirektoratet og Riksantikvaren](#). Lokale og regionale myndigheter og organisasjoner, samt personer med relevant lokalkunnskap, skal kontaktes. Det skal foretas feltbefaring på hensiktsmessig tid av året med hensyn til for eksempel trekkseong, leik- og hekketider. Sensitive opplysninger skal merkes unntatt offentlighet og oversendes NVE som et eget dokument.

<p>9. Fremmede arter</p> <p>Hvorfor Aktiviteter knyttet til både bygging og drift av solkraftverk kan medføre spredning av fremmede skadelige arter. Fremmede arter kan skade naturen på flere måter.</p> <p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbeide en oversikt over fremmede arter i kategoriene SE og HI etter gjeldende fremmedartliste • beskrive risiko for at bygging av anlegget kan medføre spredning av fremmede arter • vurdere behovet for avbøtende tiltak som hindrer spredning av fremmede arter i anleggs- og driftsfasen <p>Metode Utredningen skal gjennomføres med anerkjent metodikk etter gjeldende KU-veileder fra Miljødirektoratet og Riksantikvaren. Se også rapport om Håndtering av løsmasser med fremmede skadelige plantearter og forsvarlig kompostering av planteavfall med fremmede skadelige plantearter.</p>	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>
<p>10. Geologisk mangfold</p> <p>Hvorfor Et solkraftverk båndlegger areal som kan ha en geologisk verdi (jf. naturmangfoldloven §§ 1 og 3). Variasjonene i berggrunn, mineraler, løsmasser og landformer, og prosessene som skaper dem, omtales som <i>geologisk mangfold</i>. Den delen av mangfoldet som viser oss geologiske fenomener, prosesser eller ressurser, omtales som <i>geologisk arv</i>. Den er viktig for opplevelse, læring og for forskning.</p> <p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • identifisere og beskrive områder som er definert som geologisk arv • se kalkrike områder i sammenheng med naturtyper og vegetasjon, se punkt 6 og 7 • vurdere tiltakets virkninger for slike områder • beskrive tiltak som kan redusere eventuelle negative virkninger i anleggs- og driftsfasen <p>Metode Utredningen skal gjennomføres med anerkjent metodikk etter gjeldende KU-veileder fra Miljødirektoratet og Riksantikvaren. Utredningen skal benytte NGUS database over geologisk arv.</p>	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>

<p>11. Samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10</p> <p>Hvorfor Naturmangfoldloven § 10 sier at <i>"En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for"</i>. Formålet er å hindre at tilstanden eller utbredelsen av et økosystem blir uforsvarlig svekket gjennom en serie inngrep eller aktiviteter. Her kan du lese mer om begrepene "samlet belastning" og "sumvirkninger".</p> <p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • vurdere i hvilken grad tiltaket og andre eksisterende eller planlagte inngrep samlet kan påvirke forvaltningsmålene for arter og naturtyper • vurdere om tiltaket sammen med andre tiltak kan gi vesentlige negative virkninger for definerte økosystemer <p>Metode «Veileder Naturmangfoldloven kapittel II» kan legges til grunn for utredningene.</p>	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>
<p>12. Andre sumvirkninger</p> <p>Andre sumvirkninger, som for eksempel visuelle virkninger fra flere solkraftverk i nærheten, skal vurderes der det er relevant. Her kan du lese mer om begrepene "samlet belastning" og "sumvirkninger".</p>	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>
<p>13. Samfunnssikkerhet</p> <p>Hvorfor Det er viktig at solkraftverk bygges på en måte som ikke innebærer uakseptabel sikkerhetsrisiko. Temaet samfunnssikkerhet må derfor utredes. I tillegg til naturfarerisiko (omtalt i punkt 14) er det viktig å vurdere risiko knyttet til for eksempel skogbrann, utslipp og strømgjennomgang. Dette gjelder risiko både for selve anlegget og for tredjepart.</p> <p>I energiloven er det ikke krav om ROS-analyse. Det er heller ikke et direkte krav om dette i KU-forskriften. KU-forskriften § 21 stiller imidlertid krav om vurdering av vesentlige virkninger for beredskap og ulykkesrisiko.</p> <p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • vurdere om anlegget eller skade på anlegget kan utgjøre en sikkerhetsrisiko for samfunn og miljø • identifisere mulige uønskede hendelser • vurdere virkninger av mulige hendelser både for 	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>

<p>anleggets evne til å produsere energi, og for samfunn og miljø</p> <ul style="list-style-type: none"> • identifisere tiltak for å håndtere eventuell risiko og sårbarhet • kartlegge komponenter med høyest brannrisiko, og beskrive hvilke konsekvensreducerende tiltak som planlegges (for eksempel seksjonering og deteksjon av brann, lynavledere, tilgang til vann, slukkesystemer mm.) <p>Metode Utredningen bør gjennomføres i tråd med gjeldende veileder for risiko- og sårbarhetsanalyser i planlegging etter plan- og bygningsloven utgitt av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB): Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging (DSB).</p>	
<p>14. Naturfare</p> <p>Hvorfor Solkraftverk kan kreve store arealer og representerer store økonomiske verdier og fornybar energiproduksjon. Skader på solkraftverk fra naturfarer som flom, skred og overvann bør derfor unngås. Det er også viktig at solkraftverket utformes på en måte som ikke øker faren for skade fra skred og flom for tredjepart.</p> <p>Det er tiltakshavers ansvar å sørge for at både anlegget og tredjepart sikres mot naturfare, jf. TEK17.</p> <p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • vurdere om flom, skred og overvann kan medføre fare for anlegget • vurdere om anlegget kan medføre forhøyet risiko for folk og samfunn, som følge av naturfarer som flom, skred og overvann • utarbeide et faresonekart som viser utbredelse av flomhendelser med årlig sannsynlighet på 1/200 (sikkerhetsklasse F2). Dersom et lavere sikkerhetsnivå legges til grunn, skal dette begrunnes • utarbeide et faresonekart som viser utbredelse av skredhendelser med årlig sannsynlighet på 1/1000 (sikkerhetsklasse S2). Dersom et lavere sikkerhetsnivå legges til grunn, skal dette begrunnes • avklare faren for kvikkleireskred, herunder om stabiliteten i området er akseptabel og om anlegget kan påvirke eller bli negativt påvirket av stabiliteten i området 	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • vurdere om tiltaket kan bygges med tilfredsstillende sikkerhet mot skade fra overvann uten å øke faren for tredjepart. Det skal tas utgangspunkt i terrengets naturgitte forutsetninger for å infiltrere, fordrøye og lede vekk store mengder nedbør. Trygg bortledning av overvannet (flomveier) må planlegges med tilstrekkelig kapasitet, helt til resipient • vurdere behovet for risikoreducerende tiltak. Dette omfatter tiltak for å sikre anlegget, som å dimensjonere og konstruere det slik at det tåler belastningene, og/eller vurdere alternative plasseringer av anlegget. Eventuelle ekstraordinære sikrings- og beredskapstiltak for å kompensere for høy risiko skal beskrives og eventuelt omsøkes som en del av konsesjonssøknaden <p>Metode Kartleggingen skal utføres av kvalifiserte personer. Kartlegging av fare for flom, skred og overvann skal utføres med bakgrunn i NVEs veiledningsmaterieill, se NVEs nettsider om utredning av naturfare. For ytterligere informasjon se NVEs veileder om utredning av flomfare, NVEs veileder for utredning av sikkerhet mot skred i bratt terreng, NVEs veileder 1/2019 «Sikkerhet mot kvikkleireskred og NVEs rettleiar for handtering av overvatn i arealplanar.</p>	
<p>15. Vassdrag</p> <p>Hvorfor Solkraftverk kan medføre inngrep som kan komme i berøring med vassdrag. Veier som krysser vassdrag, sikringstiltak mot flom og hogst av kantvegetasjon, er eksempler på inngrep som kan påvirke fisk og andre vannlevende organismer negativt. I noen tilfeller vil også naturverdier på land kunne påvirkes av endringer i vassdragene.</p> <p>Tiltak som påvirker vassdrag skal vurderes av NVE etter vannressursloven, se NVEs nettside om konsesjonspliktavurdering av vassdragstiltak. Dette kan gjøres parallelt med behandling av konsesjonssøknaden etter energiloven, forutsatt at konsesjonssøknaden inneholder tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltaket vil påvirke vassdrag. Dersom NVE vurderer at vassdragstiltaket ikke er konsesjonspliktig etter vannressursloven, kan det likevel være at Statsforvalteren eller fylkeskommunen vurderer at vassdragstiltaket må behandles etter lov om laks- og innlandsfisk eller forskrift om fysiske tiltak i vassdrag.</p> <p>Statsforvalteren er myndighet for § 11 om kantvegetasjon i vannressursloven, og det må søkes om dispensasjon fra denne bestemmelsen dersom kantvegetasjon må fjernes.</p>	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>

<p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • kartfeste inngrep som kommer i berøring med vassdrag, inkludert fjerning av kantvegetasjon • vurdere tiltakets virkninger for vassdrag • vurdere behovet for avbøtende tiltak i anleggs- og/eller driftsfasen, og beskrive aktuelle tiltak <p>Metode For mer informasjon om hvilke tiltak som vil kreve konsesjon etter vannressursloven viser vi til NVEs nettside om konsesjonsplikt og Veileder til vannressursloven og NVEs behandling av vassdrags- og grunnvannstiltak.</p> <p>Aktuell fylkeskommune og Statsforvalter har egne søknadskjema for tillatelse til fysiske tiltak i vassdrag. Hvis du er usikker på hvem som skal ha søknad etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag, ta gjerne kontakt med enten fylkeskommunen eller Statsforvalteren for å avklare.</p>	
<p>16. Vann- og grunnforurensning</p> <p>Hvorfor Generelt er solkraft en type energiproduksjon med lite potensial for forurensning, dels fordi installasjonene og driften har lav forurensningsrisiko i seg selv, men også fordi risikoelementene kan møtes med avbøtende tiltak. Forurensning fra solkraft vil stort sett være av samme type som i andre utbyggingsprosjekter med terrenginngrep. De viktigste problemstillingene vil være løsmasser fra veibygging og bakkeplanering, altså partikkelforurensning. Andre kilder til forurensning vil være utslipp av drivstoff, olje og andre kjemiske stoffer fra transport, skade på anleggsmaskiner eller skade på drivstofftanker.</p> <p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • kartfeste arealer som kan påvirkes ved avrenning fra anleggsarbeidet, eller ved utslipp av olje og andre kjemikalier • kartlegge og vise på kart alle vannverk, enkeltbrønner og avsatte reservevannkilder, med tilhørende nedbørsfelt, som kan påvirkes ved avrenning • vurdere sannsynligheten for forurensning • vurdere hvordan tiltaket kan påvirke drikkevannskilder med tilhørende nedbørsfelt • beskrive dagens bruk av plan- og influensområdet og tiltaksplaner for berørte vannområder, og vurdere 	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>

<p>virkninger for vassdrag</p> <ul style="list-style-type: none"> vurdere behovet for avbøtende tiltak, og beskrive aktuelle tiltak. Planlagte tiltak for å forhindre forurensning av drikkevann og vassdrag, herunder ev. etablering av alternativ vannforsyning, skal beskrives <p>Metode Eiere/drivere av vannverk, reservevannkilder og enkeltbrønner, kommunen og Mattilsynet skal kontaktes i forbindelse med utredningen. Informasjon om dagens bruk av plan- og influensområdet og tiltaksplaner for vannområdene skal innhentes. Kilder som Vann-Nett, Miljødirektoratets kartløsning Vannmiljø og kommunens egen kartløsning kan benyttes. Dersom kartleggingen avdekker vannkilder/brønner som benyttes til andre formål enn drikkevann, kan det være behov for å kreve vurdering av mulige virkninger for slike vannkilder, i tillegg til drikkevannskilder.</p>	
<p>17. Klima</p> <p>Hvorfor Solkraftverk kan gi positive klimavirkninger gjennom å erstatte fossil energi, men kan samtidig gi økte klimagassutslipp gjennom produksjon av solkraftverkets komponenter, utslipp fra karbonholdige masser og nye terrenginngrep. Det skal derfor gjøres et anslag av klimanytten ved tiltaket.</p> <p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> gi et generelt anslag over klimanytten i et energisystem-perspektiv beregne forventede utslipp fra arealbruken/bearbeiding av karbonholdige masser, herunder drenering av myrer beskrive tiltak som kan redusere eventuelle negative virkninger i anleggs- og/eller driftsfasen, herunder potensialet for bruk av nullutslippsteknologi i transport og anleggsgjennomføring <p>Metode Utredningen skal gjennomføres med anerkjent metodikk etter gjeldende KU-veileder fra Miljødirektoratet og Riksantikvaren. Beregningene av forventede utslipp fra arealbruksendringer skal gjennomføres med bruk av standard utslippsfaktorer og basert på en generell forståelse av planområdet.</p>	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>
<p>18. Landbruk</p> <p>Hvorfor Det kan være aktuelt å bygge solkraftverk på eksisterende</p>	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>

<p>landbruksareal eller å omdisponere skog til kombinasjonsløsninger med innmarksbeite og solkraftverk mm. Avhengig av plassering vil dette kunne påvirke landbruket positivt eller negativt.</p> <p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • beskrive landbruksarealer og -aktivitet i og ved planområdet • vurdere virkninger for jord- og skogbruk og annen landbruksaktivitet, herunder driftsulemper, tap av dyrka jord og dyrkbar jord, beiteareal, type skogsareal som berøres og virkning for produksjon • beskrive tiltak som kan redusere eventuelle negative virkninger i anleggs- og/eller driftsfasen. Dersom solkraftverket berører dyrka eller dyrkbar jord, skal alternativ plassering av komponenter og terrenginngrep vurderes og beskrives <p>Metode Landbruksmyndighetene i kommunen skal kontaktes for vurdering av tiltakets mulige virkninger for landbruk. Det må avklares om det kreves egen søknad og eventuell konsekvensutredning knyttet til landbrukstiltak.</p>	
<p>19. Mineralressurser</p> <p>Hvorfor Utbygging av solkraftvek kan påvirke nåværende og fremtidig utvinning av mineralressurser, ved at solkraftverkene båndlegger areal.</p> <p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • beskrive alle registrerte mineralforekomster i plan- og influensområdet, herunder uttak i drift og områder med utvinningsrettigheter. Informasjonen skal vises på kart • vurdere eventuelle virkninger for framtidig utvinning av mineralforekomster <p>Metode Oppdaterte databaser for grus og pukk, og industrimineral, naturstein og metaller skal benyttes for å undersøke om tiltaket berører ressurser i kjente mineralforekomster, -registreringer, -prospekter og -provinser. Datasett fra Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) skal benyttes for å undersøke om tiltaket berører masseuttak, bergrettigheter og gamle gruver. DMF har også datasett med undersøkelsesrapporter som kan gi utfyllende informasjon om mineralske ressurser i området.</p>	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>

<p>Ved vurdering av potensial for funn av mineralressurser skal det vurderes om eksisterende kunnskapsgrunnlag er godt nok for å identifisere eventuelle konflikter med mineralske ressurser, uten å gå videre med utdypende geologiske undersøkelser.</p> <p>I områder med rettigheter etter minerallovens kapittel 4 om undersøkelsesrett og kapittel 6 om utvinningsrett skal rettighetshaver etter mineralloven kontaktes for informasjon og vurdering av behov for tilpasninger. I områder med uttak i drift skal tiltakshaver kontaktes for informasjon. I områder med nedlagt gruvedrift bør grunneier(e) og DMF kontaktes for relevant informasjon.</p>	
<p>20. Lokalt og regionalt næringsliv</p> <p>Hvorfor Solkraftverk kan medføre virkninger for eksisterende næringsliv og annen næringsutvikling i kommunen/regionen. Det kan for eksempel være at solkraftverkets båndlegging av areal vil påvirke annen eksisterende eller fremtidig næring. Det kan også være at solkraftverket vil generere arbeidsplasser lokalt.</p> <p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • beskrive antatt behov for varer og tjenester, herunder nye arbeidsplasser, lokalt og regionalt i anleggs- og driftsfasen • vurdere hvordan tiltaket kan påvirke lokalt og regionalt næringsliv, herunder reiselivsnæringen <p>Metode Lokale og regionale myndigheter og lokalt/regionalt næringsliv skal kontaktes for å samle inn informasjon om dagens situasjon og planlagte aktiviteter/utbygginger.</p>	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>
<p>21. Annen infrastruktur</p> <p>Hvorfor Solkraftverk kan bygges i forbindelse med eller nær inntil annen infrastruktur, som flyplasser og veier. Det er viktig at solkraftverket bygges på en måte som gjør at det ikke får negative virkninger for eksempel luftfart og drift av lufthavner, eller veitrafikk.</p> <p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • vurdere om tiltaket kan medføre virkninger for flyplasser, herunder inn- og utflyvningsprosedyrer • vurdere om tiltaket kan medføre virkninger for kommunikasjons-, navigasjons-, radar- og overvåkingssystemer knyttet til luftfart 	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p>

<ul style="list-style-type: none"> vurdere om tiltaket kan medføre virkninger for veitrafikk <p>Metode Avinor, Forsvarsbygg og Luftfartstilsynet skal kontaktes for en vurdering av tiltakets mulige virkninger for luftfart. Statens Vegvesen og fylkeskommunen skal kontaktes for en vurdering av tiltakets mulige virkninger for veitrafikk.</p>	
<p>22. Elektromagnetiske felt [Tema er lagt til av Tiltakshaver]</p> <p>Hvorfor Kraftledninger og transformatorstasjoner avgir elektriske og magnetiske felt. Dette betegnes som elektromagnetiske felt, hvorav ledningens spenning avgir et elektrisk felt og det magnetiske feltet avhenger av strømmen som går gjennom ledningen. Det magnetiske feltet måles i enheten mikroTesla (μT). Størrelsen på magnetfeltet er avhengig av mengden strøm som går gjennom ledningen og avstanden til ledningen. Det bør derfor vurderes hvis solkraftverket og/eller tilhørende nettløsning kan resultere i elektromagnetiske felt ved eventuelle nærliggende bygg, og hvis det er behov for noen tiltak koblet til dette.</p> <p>Tiltakshaver skal</p> <ul style="list-style-type: none"> kartlegge om det finnes områder og bygg utenfor planområdet som vil bli eksponert for elektromagnetiske felt over 0,4 mikrottesla i årsgjennomsnitt (eller annen gjeldene retningsverdier). Det skal fremgå hvilke bygg og hvilke områder som vil få magnetfeltverdier over utredningsnivået. vurdere virkninger av elektromagnetiske felt for dyr hvis det i fremtiden skulle bli aktuelt med beitedyr i tiltaksområdet. 	<p>Tiltakshaver mener dette tema er eller kan være relevant for Prosjektet og at det bør utredes.</p> <p>Tiltakshaver noterer at «elektromagnetisk felt» og eventuelle virkninger på mennesker eventuelt også vil bli dekket under tema «Folkehelse», men noterte at det ikke var spesifikt nevnt der.</p>